

DOMAČI PRIJATELI

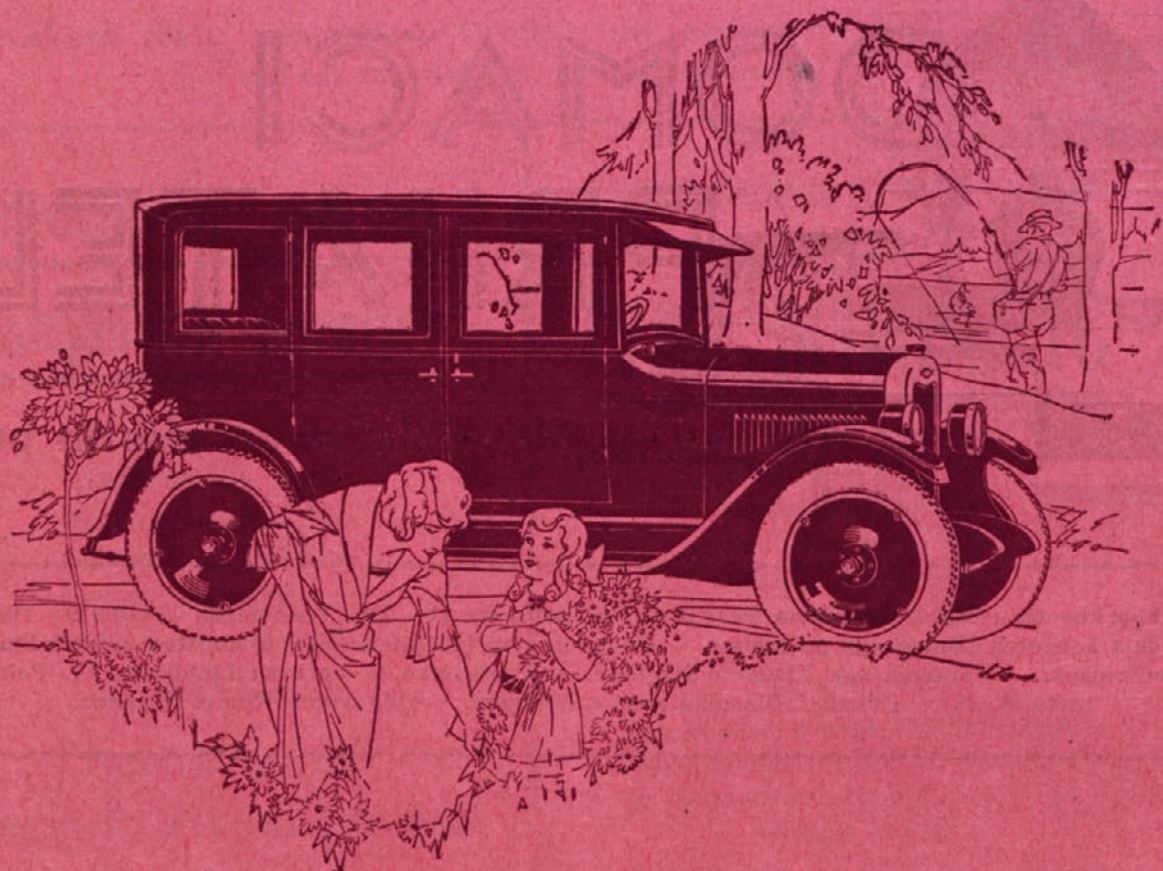
Mesečnik za zabavo in pouk.

Izhaja koncem meseca. Naročnina letno 20.— Din, poluletno 11.— Din. Posamezna številka 2.— Din. Izdaja konzorcij „Domačega prijatelja“. — Odgovoren za izdajateljstvo in uredništvo urednik Emil Podkrajšek. — Upravnik agr. Vladimir Sergejev. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24. — Tiskali J. Blasnika nasl. v Ljubljani. — Odgovoren Mihael Rožanec.

Vsebina.

Motor. (*S. I. Noe.*) — Izvor prstana. — Livada. (*Gustav Strniša.*) — Stražnik Ferjan (*Bratko Krefc.*) — Nervozni otroci. (*Vera M.*) — Spanje porotnikov. — Snubitev v tridesetletni vojni. — Srce. — Razvoj avtomobilizma. (*L. S.*) — Tipi avtomobila. — Praktični nasveti. — Nakup motocikla. — Kako kupim avto? — Nekaj o batic - tehnik. (*Prof. Saša Šantel.*) — Za naše male. Smešnice.

CHEVROLET

*kol izdelek svetovnoznane General Motors Co.
je najsigurnejši, najekonomični in najcenejši v obratovanju.*

Cene:

<i>Touring, 4-5 sedežni</i>	<i>Din 56.000—</i>
<i>Coach, zaprti</i>	<i>„ 71.250—</i>
<i>1/2 tonski chassis</i>	<i>„ 41.000—</i>
<i>Truck 1 1/2 tonski chassis za vse vrste tovarne in omnibuse do 16 oseb</i>	<i>„ 50.900—</i>

V. & M. Barešič & Co. *centrala in skladišče rezervnih delov.*

Zagreb

Kukovičeva ulica 30

Telegrams: Bareco.

Ljubljana

Dunajska cesta 12

Telephon int. 22-92

K PREDSTOJEČI ŠPORTNI SEZONI

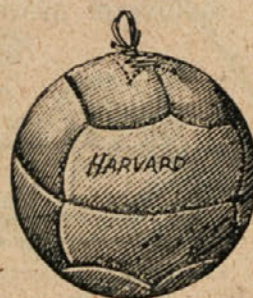

Dresi

eno-in večbarvne od Din 50— naprej. Izdelava na zahtevo.

Amaterski nogometni čevlji
(kopačke) od Din 90— naprej.

Nogometne žoge
12 in 18 delov, od Din 55— naprej.

Vse potrebščine za nogomet!

Odpremna hiša

Universal, d. z. Ljubljana

Tržaška cesta št. 26.

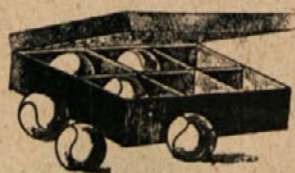
Poštni predal XX.

Razpošilja po povzetju. Ovoje, pakiranje in poštino računamo po lastni ceni. —

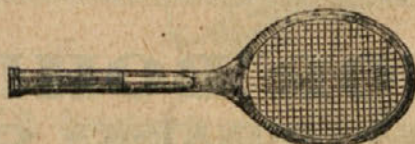
Z nakazilom denarja nimate nobenih stroškov, ako istega nakažete na naš poštno-čerkovni račun številka 14.569.

Blago, ki ne ugaja se lahko zamenja ali povrne denar!

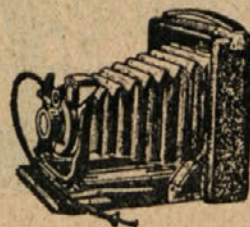

Francoske tenis žoge
6 kom Din 100—.

Zahtevajte naše cenike!

Amaterski lahki raketi od Din 160— naprej.

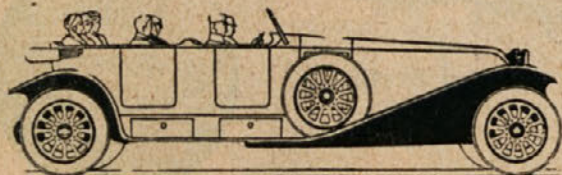

Anastigmat fotoaparati
9×12 cm Din 360—.
Ernemann
6½×9 cm Din 156—.

Razpošiljamo blago po celi državi. — Imamo z vseh strani mnogo zahvalnih pisem.

„Renault”

$12/23$ HP., $22/56$ HP., 4 cilindrski ter $31/56$ HP. in 80 HP., 6 cilindrski osebni in tovorni avtomobili. vseh vrst.

„Studebaker”

najnovjša tipa, v Evropi preizkušena 24 HP., 6 cilind., 100 km hitrosti. Poraba bencina 10. Je prišel meseca februarja v Ljubljano.

A. LAMPRET, LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 22.

Continental

novi črni gumijevi obroči
so najboljši in najtrpežnejši.
V zalogi samo sveže
blago!

VIKTOR BOHINEC

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 21

Telefon Interurban 2309.

Kdor varčuje,
ta kupuje:

PROJA kremo za čevlje,
PROJA mast za čevlje,
PROJA voščilo za parkete,
PROJA plavilo za perilo,
PROJA strojno olje.

POZOR!

I.

Če želiš poslati denar v Avstrijo, na Čehoslovaško, Italijo, Francijo ali kam drugam izven mej naše države,

**obrni se na Zadržno banko
v Ljubljani, Aleksandrova c.**

II.

Če dobiš iz Amerike dolarje

**zamenjaj jih v Zadržni banki
v Ljubljani, Aleksandrova c.**

III.

Če hočeš zamenjati šilinge, franke ali lire

**obrni se na Zadržno banko
v Ljubljani, Aleksandrova c.**

IV.

Če hočeš kupiti kakšno posest ali izvršiti kako finančno transakcijo ali večjo denarno pošiljatev, če se hočeš zadolžiti ali **denar dobro naložiti,**

**obrni se v vsakem slučaju na
Zadržno banko v Ljubljani,
Aleksandrova cesta.**

V.

Če nočeš imeti škode pri nakupu srečk, vrednostnih papirjev, deviz, valut in podobnih vrednot, povprašaj za svet

Zadržno banko

v Ljubljani

Aleksandrova cesta

kjer lahko tudi vložiš vsako vsoto kot hranilno vlogo ali na knjižico ali pa na tekoči račun.

Jugoslovanska zavarovalna
delniška družba „ZORA“
Zagreb.

Mi plačamo

polno vrečo denarja!

V slučaju smrti **10 000**— Din, če tudi umrjete prvi dan zavarovanja. Ta svota se od 12. leta dalje zvišuje vsako leto po 800— Din, tako, da Vam izplačamo, če doživite 20letno zav. dobo, **18 000**— Din

Če umrjete vsled nezgode, plačamo poleg zgoraj navedene zavarovalnine še 10.000— Din. V slučaju polne delne-zmožnosti preneha vplačevanje in se zavarovalnina izplača v polni višini.

Vi plačate!

vsak dan 2.— Din

v poniklan hranilnik, ki Vam ga damo brezplačno.

Pojasnila daje samo

SPLOŠNA ZAVAROVALNA ZADRUGA

r. z. z o. p.

v LJUBLJANI, Sv. Petra c. 24.

DOMAČI PRIJATELJ

Mesečnik za zabavo in pouk.

Leto I.

31. marca 1927.

Štev. 3.

Izhaja koncem meseca. — Naročnina letno 20.— D, polletno 11.— D — Posamezna štev. 2.— D. Izdaja: Konzorcij „DOMAČEGA PRIJATELJA“. — Odgovoren za izdajateljstvo in uredništvo urednik Emil Podkrajšek, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24. — Upravnik agr. Vadimir Sergejev, istotam. Tiskali J. Blasnika nasl. v Ljubljani. Odgovoren Mihael Rožanec.

S. I. Noe:

Motor

„Danes popoldne!“

„Ob?“

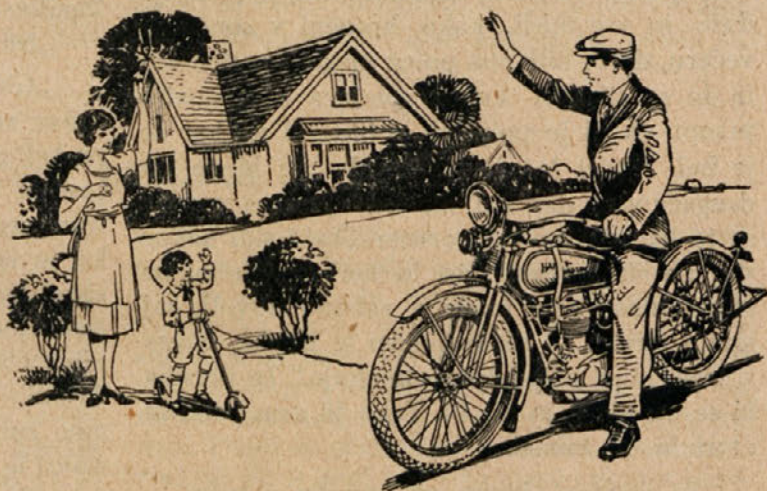
„Kakor po navadi, lepi paž!“

Fedor Ferant je slonel na svojem motorju in zrl za njo. Gospa Ana je bila mlada, lepa vdova. Pred dvema letoma ji je umrl mož (bil je uradnik-blagajnik na pošti) in od takrat je trgala cvetove življenja sama. Dosti je bilo med njimi trnjevih, roké so ji krvavele včasih, ko je tavalá v noči skrbi in videla pred seboj blede obrazek svojega sina Zdenka, oči so ji plakale solzá polne, ko ga je božala..., včasih pa se je smejala, da so bili njeni zobje, kakor lilije med rdečimi vrtnicami usten. Po enoletni žalosti je razdelila svoje dohodke (saj je dobivala pokojnino in mož ji je zapustil lepo rento) in med njimi je bila tudi vsotica, katero je namenila porabiti samo za sebe: ples, kavarno, gledališče. Ni se poslovila od življenja; poleg svojemu otroku, je živela tudi sebi. Ko je šla pred tridesetimi dnevi na maškerado, se je oblekla v paža. Črez kolena so bile njene lepo oblikovane noge zavite v belo tančico, golcroka in vsa radostna je vzbujala pozornost. Takrat je obstal pred njo Fedor Ferant. Tudi on je bil paž, zato ni bilo čudno, da sta celi večer prebila skupaj...

„Kdo si, lepi paž?“ jo je vprašal.

„Kdo: oblaček gre preko nebá, in ga ni več, rosa pade na zemljo in ugasne v soncu, to sem jaz. Danes sem, jutri, me ni.“

Nagnila je svojo kodrasto glavico in videla pred seboj bleščeče se oči Zdenkove — sina svojega — in mirno je bilo njeno srce.

„Zakaj bi šla in te ne bi bilo? Zakaj mi ne bi dala sreče spet zreti v tvoje belolepo lice, neznanka? Poglej, šel sem nekoč proti soncu, vse je bilo zlito in bleščeče krog mene — pa nenadoma je prišel črn oblak, povsod tema, nikjer luči, nikjer lepote... Do danes, paž ti moj!“

Toda ona je sedela in le pri plesu, ko je on narahlo položil poljub na njeno čelo in njene lase, ji je srce zakoprnelo v prečudnem ognju.

Celo noč je plesal ž njo in k jutru jo je spremil in takrat mu je obljubila, da ga po-

čaka v parku... Že mesec dni je minilo in tridesetkrat sta se že sešla.

Fedor Ferant je imel motocikel, toda nikoli ni imela gospa Ana toliko časa, da bi se ž njim popeljala kam ven iz mesta: motor buči z divjo naglico in beže drevesa in hiše in poti, pokaže se vodica, ni je več, cvetoč gaj vžari, pa je že tema in gozd in spet travniki, polja, njive, vasi, cvetoči holmi, cerkvice na njih in potoki in ruševine... Ni šla: otrok, otrok, otrok...

Danes pa je obljubila, da se popelje. Do večera je prosta, sestra je vzela otroka za par dni in sedaj je sama, prijetno ji bo... „Samo, gospod Fedor, da najino razmerje ostane, kot je bilo: prijateljstvo, zaupno le, brez tiste hinavske ljubezni, fraz in strasti.“ On je pri kimal in ni povedal, kako raste v njegovem srcu ljubezen dan na dan, kako mu napolnjuje dušo in vse misli, kako hrepeni v sončnem večeru, da bi bila ona poleg njega, vsa drhteča in bi se stisnila, kakor golobica k njegovim pisom, da bi jo poljubil... Skrival je, ker se je bal. Vedel je, da ji je ljub, saj bi ne šla drugače vsak dan ž njim, vedel je to, a vendar se je bal, da mu ne poreče: „Taki ste, kakor vsi: Le slast, slast, slast in nič one globočine sreče. Slasti sem imela v zakonu dovolj, saj imam otroka — sedaj hočem le bleska, onega v srcu, ki se prijateljstvo imenuje.“ In obrnila bi se od njega in šla bi. Tako bi sam ostal in umrl bi od žalosti.

In vendar! Danes se popelje ž njim... Drvela bodeta iz mesta po beli poti in okna se bodo svetila v čarobnih barvah... Kdo ve, če mu ne bode danes pokazala svojega srca popolnoma in mu rekla: „Tvoja sem, le tebi živim!“ Stresel je z glavo, potem pa je stopil na motocikel. Kratek ropot in motor je zavil za vogal.

Popoldne. — Fedor se je pripeljal s priklopnim vozom. Zabrnelo je in že sta zbežala po cesti. Fedor in Ana sta sedela med cvetjem in obema so žarele oči... Hiše so bile, kakor z rožami posejane, v tisočero barvah so se prelivala okna, ni bilo oblacka na nebu... Tajna narava se je smehljala, da je njen smeh bežal čez polja in njive in čez pot in v srca in v oči...

„Ah, kako je lepo!“ je dihnila gospa Ana in njen pogled je hitel za pticami, ki so plašno zbežale v modrino neba...

„Kako je lepo, lepo!“

Motocikel je drvel z divjo naglico po cesti naprej, bežala so drevesa, v naglem hipu sta videla smejoč obraz, že ga ni bilo več, starec je stal pred hišo in otroci — in vse je švignilo mimo, cesta je zavila v pisano polje... Makovi, žito, trava, kakor nebeški spev iz tihih otroških sanj...

Gospa Ana se je naslonila čisto nazaj, njene oči so žarele, kakor sij biserov in z napol odprtimi ustnami je srkala opojni vonj cvetočega polja...

Takrat ji je rekel Fedor Ferant:

„Ali ni silen ta pogled, Ana?“

Ona je vztrepetala, kakor v sanjah je šepnila:

„Silno, silno je vse to!“

„Glejte, vsaki dan bi se lahko vozila tako; kakor srečna kraljica bi bila vi... Bežala bi po beli cesti, za nama prah, pred nama lepota, jasnost in veselje... In, in — ljubila bi se, Ana, verjemite! vaše srce je mlado, ni umrlo, ko je umrl vaš mož. Živelo bi, bilo in pelo, zakaj ga mučite? Glejte te cvetne livade, ta šepetajoča polja, ali se vam ne zdi, da se njive z nebom pogovarjajo? Ali se vam ne zdi, da onile hrast, ki se košati ob potoku, ni ljubimec žuboreče vode? Vse, vse se ljubi, gospa Ana: le vi zapirate srce, le vi se umikate drhtečim žarkom sreče...“

Njej je bilo čudno pri srcu, tako mehko. Zdelo se ji je, ko da ne govori teh besed Fedor, ki sedi poleg nje: iz njiv, iz polj in iz holmov je čula te besede. Vsaka cvetka, ki jo je zadel njen pogled, ji je smehljaje rekla: „Ljubi!“, vsaka travica, še beli kamen ob poti se je smehljaj: „Ljubi!“. Nekaj sanjavosladkega se je razlilo po njenem telesu, omamljeno se je čutila, kri ji je sunkoma udarjala v lica... vsa zardela je postajala... Kaj je to? Oči so ji zakrile trepalnice, ničesar več ni videla, le zdelo se ji je, ko da ji gori v prsih...

Takrat je Fedor nenadoma ustavil... Čisto sredi polja: na levi cvet, na desni cvet in holmi krog in jasno nebo nad njima. Sklonil se je čisto k njej...

„Ana, povej, ali me ljubiš?“

S težavo je odprla oči in videla boječestrastni pogled njegov. Hotela je reči: „Nel!“, a ni mogla; preveč je vpila njena kri, preveč je koprnelo njeno telo. Molčala je...

„Ali me ljubiš, Ana?“

Fedor je vstal, šel k nji, jo potegnil k sebi, dvignil jo in jo poljubil.

„Povej, Ana!“

Gospa Ana se je ozrla po polju, vse se ji je zdelo, ko da jo gleda vprašujoče: „Reci, reci!“ Ozrla se je v Fedorov obraz; tako pošten je bil, tako pošteno je prosil: „Reci!“ Stisnilo jo je v srcu, plamen je udaril v njene grudi, povесila je oči in dihnila:

„Fedor!“

— Mrak je bil, ko je spet zabrněl na cesti motocikel in svetla luč je pa so se svetile oči obeh, ki jih je nesel motor udarila v beli progí črez pot... Bolj od luči nazaj proti mestu, oba srečna in vesela...

Izvor prstana.

V mračni kovačnici bogov je vihtel Vulkan mogočno kladivo in nabijal z njim po žareči zlahtni kovini, iz katere je hotel skovati verigo za poraženega Prometeja. Kodravi Eros je držal očetu bakljo in se veselil bleščečih kapljic, ki so kakor zlat potok drsele preko nakovala. Ko je tako stal, in strmél, ga je obšla prešerna volja, da bi tudi storil kot njegov umetelni oče. Sicer se mu ni posrečilo, da bi spel člen za členom k silni verigi, vendar je zoblčil nekaj kapljic v zlat obroček, ki ga je Vulkan posmehljivo nazval otročarijo. Eros pa

je smehljaje ogledoval novi stvor, ga pomeril na vitki prst in odgovoril samozavestno: „Ti se posmehuješ, oče, vendar pa ti povem, da bo ta otroška igrača vezala srce na srce, in sicer krepkeje ko težke verige Vulkanove.“ In rožni prsti Amorjevi so zagnali bleščeči obroček na zemljo. Smrtniki pa so imenovali obroček prstan. Tisoči so občutili njegovo moč in spoznali vezi, ki jih je zviti bog s to igračo skoval okoli njihovih src: nekateri kot cvetno vez drugi kot težke okove, ki jih je zvaril Vulkan za poraženega Prometeja.

Gustav Strniša:

Livada.

*Pahlja me zelena pahljača princezinje-breze;
pred nama pritlikavec-glog iz travice leze;
smehlja se bel starec in kima, mežika,
princezinji lepi se tiho dobrika —*

*Vstrepečejo bilke zelene — strmice prožne,
zefir je zasviral akorda večerne pesmi pobožne,
ki daleč nekje vaški zvon jo brni
in murne v njih zlatih hišicah žitnih budi —*

*Princezinja-breza lahno nad mano šepeče,
sprošča lase v zarji blesteče;
a krona nje biserna sije, slepi mi oči —
v mavričnem vrhu safir in smaragd zažari —*

*Skrije se zarja za sivo goró,
preplašen strmim v princezinjo bledó:
— Breza, kje kras je tvoj? — Ona molči,
pritlikavec glog se prihuljeno v travi gubi —*

Bratko Kreft:

Stražnik Ferjan.

Pri stražniku Ferjanu je bil zopet krik. Še nekaj minut je manjkalo do dvanajste, obed pa še ni bil pripravljen. Zato je Ferjan zarohnel in se razkoračil sredi kuhinje. V tistem trenutku pa so se vse, žena in starejši hčerki, (najmlajša je prestrašena slonela ob oknu), zagnale proti njemu in očitkov njegovi surovosti ni bilo ne konca ne kraja. Vse, kar se je kdaj zgodilo in kar so smatrala za nelepo in krivično od njega, vse so znosile predenj. Sprva se je branil toda, ko je uvidel, da vsaka njegova beseda rodi desetero drugih, sikajočih in sovražnih, je umolknil in mirno poslušal, kar so mu predbacivale. Ko je ura začela biti dvanajst, jih je skušal pomiriti in prosil vsaj za krožnik juhe. Žena pa se je obrnila v stran in namrdnila: „Še ni kuhano! Lahko greš!“

Ob dvanajsti uri je moral že nastopiti službo. Že večkrat je radi netočnosti dobil opomin. Opasal je dolgi plašč s samokresom in šel. Nikdo se ni ozrl za njim, nikdo ga ni poklical nazaj. Žena in hčerki so imele drug opravke in težko so čakale na njegov odhod. Zakaj ta dan je bil pust in zvečer maškerada.

I.

Dolg in širokoplečat mož je bil stražnik Ferjan in kadar je stražaril po ulicah in so ga zagledali otroci, so se ga na veliko ognili, zakaj zdel se jim je kakor pravljicni Repoštev ali nepremagljivi Brdavs. Doma, v svoji lastni družini, pa je bil vse drugo, samo družinski poglavar ne. Kot mlad stražnik v Trstu je imel večkrat službo v ulici, kjer je bila znana gostilna, zatočišče vseh mogočih ljudi. Mornarji in potujoči agenti, verižniki, zapiti uradniki, zgubljeni študentje in dekleta slabega glasu, vse to se je shajalo tam. Mnogokrat je imel neljub posel, da je poklican moral delati red med pijanimi gosti, večkrat celo voditi zapisnik.

V svoji službi je bil reden in strog in za nikogar se ni brigal, dokler ni prišla lepa Maša za natakario. Nihče ni vedel, odkod se je vzela, tudi vpraševal ni nikdo po tem, ker njena lepota ni dajala časa za take policijske misli in vprašanja. Marsikdo se je napil radi nje do onemog-

losti zato, ker je bila tako skopa in draga s svojo lepoto. Kajti komursibodi se ni približala.

„Jaz nisem kar tako!“ je dejala vsiljivcem.

Neko noč, bilo je že proti jutru, policijska ura je bila že zdavnaj prekoračena, pa je radi nje nastal med gosti prepir in zgodilo bi se skoraj, da bi v svoji neugnani prevzetnosti izkúpila tudi Maša. Že so leteli kozarci in se ob stenah ali glavah razbijali, ko je našla še toliko izhoda, da je zbežala po mladega stražnika Ferjana. Mnogokrat v jutrih, ko je neprespána stopila na prag ter se ozrla po ulici, je gledala za njim, kako je korakal gor in dol, vestno izvršujoč svojo službo.

Na skrivaj je ob kopici drugih mislila tudi nanj, toda v šumu in naglici življenja, ki ga je morala živeti, ni bilo dovolj časa zanj. Ona in vsi v gostilni so bili sami posebljeni trenutki, vedno se menjajoči, s kratkimi presledki, bežno preživljeni, v megli gostilniškega dima in pijanega petja se večno vrteči.

Tisto noč pa se je kar naenkrat v

to vrtenje vgnezdil mladi stražnik Ferjan. Ko je videl, da je spor precej srdit in gostje pripravljene na krvavi boj, je pograbil najprej enega, potem drugega ter tako v kratkem času postavil najhujše na cesto v sveži jutranji zrak. Potegnil ni niti sablje, niti samokresa. S pestjo in z zvenečim glasom jih je vstrahoval. In ko so bili pomirjeni in najhujši pregnani in je Ferjan potegnil iz plašča zapisnik, je stopila predenj črno-razkušana Maša, mu pogledala v stroge, vestnosti si sveste oči ter ga prosila naj ničesar ne zapiše in ničesar ne javi.

Tako se je začelo. Strogosti in vestnosti poln Ferjan je takrat prvič prelomil svojo dolžnost. Podlegel je žarečemu pogledu divje natakario. Končalo pa se je nekega jutra, ko se je ob prvem svitu odpravljal iz njene sobe in ga je ona tik pred pragom zgrabila za roko ter mu pošepnila, da se počuti mati. In on jo je poročil.

Narodila se je prva hčerka, kmalu po porodu umrla druga in se zopet narodila tretja, četrta. Ferjan pa si je želel sina. Po brezskrbnem, veselem, nevsakdanjem življenju prvega leta je nastopilo, kakor vedno, vsakdanje življenje, tekoče v teku vsakodnevnih skrbi in dela. Mlada

Justin:

Konj iz cikla „Jaz“ iz l. 1924.
Orig. lesorez.

natakarica pa je ostala Maša tudi v zakonu. Vsaj hotela je ostati. Vajena denarja, naklonjenosti in prešernih pogledov gostov, daril in napitnin, je imela vedno premalo denarja in ko sta živeli dve hčerki, ni več izhajala z moževo plačo. Premalo je ostalo zanjo, za obleko in zabavo. Ferjan, ker jo je ljubil, je molčal do tistega dne, ko ga je hišni gospodar opomnil radi neplačane stanarine. Takrat sta se prvič resno sprla s Mašo. Pa je bilo joka in solz in histeričnih napadov. Še hčerki sta se postavili po robu in Ferjan je prvič občutil v sebi ono strašno bol, ki se je od takrat ponavljala dan na dan. Kljub vsej krivici, ki jo je zakrivila napram njemu, je spoznal, da je vendar tako nemočan, tako majhen, da ji ne more ničesar. Njegova ljubezen se je sicer zmanjšala, vendar iskrica onega mladostnega hrepenenja, polnega razkošnega čustva do Maše natakariče, je vedno tlela v njegovi notranjosti. Kolikokrat se je radi nje razvnel, vedno je sredi pepira obnemogel. Pa ne zaradi tiste iskrice same. Komaj so hčerke nekoliko dorasle, jih je naščuvala nanj, kadar je stiskal denar ali kadar je hotel pokazati svojo očetovsko oblast. In to ga je bolelo bolj, kakor dolgovi in Mašina razsipnost. Še bolj si je zaželel sina, človeka, ki bi ga vzgojil zase, ki bi mu stal ob strani in ga branil pred lastno krvjo in mesom. Čakal je, hrepenel, v zadnjem času, ko je bilo najmlajši hčerki že deset let, pa je začel obupavati.

Tako je bilo življenje stražnika Ferjana od vseh početkov preko okupacije Trsta, ko se je radi kruha moral preseliti v novo državo ter se tako prelevil iz avstrijskega policaja v jugoslovanskega stražnika, bolj slabo kakor dobro plačanega.

II.

Deset minut pred polnočjo. Ulica se svetlika od sijaja tisočerič žarnic, ki prodira skozi velika steklena, rahlo zastrta okna.

Godba. Vik. Ples.

Stražnik Ferjan hodi pred razsvetljeno hišo po tlakovani cesti gor in dol. Ze od desete ure je tu. Lačen je. Opoldne ni dobil obeda. V naglici, s katero je odšel, ni vzel niti pare seboj. Mogoče bi tudi ničesar ne našel. Od svojih tovarišev pa ni upal prositi nobenega, da bi si kupil kako malenkost.

V veliki dvorani je ples. Šampanjec kipi in poka, ljudje se vrste v divjem sopenju. Svoje strasti so maskirali. Domino, paša, harlekin, piereta. — Telesa žensk in moških se med plesom tesno stikajo v objemih. Tam poljublja domino zastrto Turkinjo, tu sedi zakrinkani harlekin pred svojo Pieretto in ji v razkošju servira svoja čustva. Tam na koncu dvorane so mize. Po njih se pretaka vino, rum, likerji. — Ljudje so prešerni in nalivajo čez mero. Slaščice, napol prigrizene, se opajajo z razlitim vinom. Nekateri so udarci

pesti zgnatli, izobličili, da so kakor ogabno testo raztresene po mizah. Vse je in piše, pleše in objema, ljubi in živi, zunaj po cesti pa hodi stražnik Ferjan, človek, ki mu žena niti obeda ni privoščila. Dvajset korakov gor, dvajset korakov dol. Hodi in straži vso golazen, ki sopi za divje razsvetljenimi okni. In on je lačen.

Okrog enajste je pogledal v dvorano. Vse je videl. Vzduh sopenja mu je legel na dušo, veselje sproščenih teles mu je osolzilo oči.

Spomin. Hrepenenje in dnevi, ki jih ni in jih nikoli več ne bo.

Med kriki je slišal zpan glas. Vsaj tako se mu je zdelo. Oči so se vdrle med zakrinkano množico. Kdo bi jih poznal? Vsi so zastrli svoje obraze, da svobodnejše uživajo.

Kdo je oni domino, ki se je zavrtel mimo njega in se zasmeljal z belimi zobmi. Ali ni Maša, najstarejša hči? Neumnost! Kako se je sploh taka misel prikradla v njegovo glavo! Še za obed ni denarja, pa bi naj bilo za maškerado!

Nasmehnil se je sam sebi, ko se je vračal iz dvorane na ulico. Pa mu ni dalo miru. Še enkrat je moral pogledati. Mirno, trezno. Ničesar ni. Vse je samo izrodek krvavozboklih oči, neprespanih možganov in lačnega želodca.

V stolpu udari dvanajst. In Ferjan se zahvali Bogu, da je konec dveurne službe pred pobesnelo dvorano. Danes lahko gre domov. Samo od poldne do polnoči je imel službo. Gre in poveseli se, da bo lahko doma poobedoval in poverčeral skupaj. Nič ne škodi, pa če bo sam kruh in voda. Najedel se bo, legel in zaspal. Utrujen je in lačen. V temi se plazi ob steni po stopnicah v tretje nadstropje, izvleče ključ, odklepa, hoče odpreti, vrata se upirajo. Poskusi še enkrat. Ne gre. Zakljenjeno je z obema ključema. Tako se zaklene, kadar ni nikogar doma. Čudno. Sredi noči. Trka, trka, trka. Nič.

Iz hodniške teme se izvije domino in se smeji. Z belimi zobmi se smeji.

Kdo je ta domino?...

III.

Ob štirih zjutraj so se vrnili iz maškerade. Mati Maša in hčerki in kavalirja. Tema je bila, pa se je spodtaknil nekdo na hodniku tik pred stanovanjem.

„Za božjo voljo, kaj je to?“ je zakričala Maša, žena stražnika Ferjana natakariča Maša. Oblečena v pustni noči v svojo poročno obleko. Ta je bila še najlepša od vseh, kar jih je imela. Zato jo je oblekla za maškerado. Kavalir, ki je spremeljal smehljajočega se domino, je posvetil z električno svetilko. Pieretta, druga hčerka, je ob materi Maši zakričala in se obrnila v stran.

Na tleh je ležal stražnik Ferjan s prestreljenimi sencami.

In ko se je po krik, joku in besedičenju, katerega se je z neverjetno naglico udeležila večina sostanovalcev, od stare, gobezdave hišnice do bledoličnega gimnazijca vse, je mlada Maša slekla svoj domino in dejala zasoljeni materi: „Mati, treba mi bo naročiti novo črno obleko za pogreb. Stara je premajhna in bo ravno prav za Lojzko. Njeno pa naj obleče Pepca.“ Lojzka se je uprla in z jezno jokajočim glasom zavrnila oblastno Mašo: „Ne bom nosila vedno za tabo. Tudi jaz hočem novo!“ Pepca, ki so jo vzbudili sredi noči iz trdnega spanja, je sedela v nočni srajci na postelji, se ozirala z zaspanimi očesci okrog sebe in ni mogla razumeti ničesar.

Tako so čakali zarjo novega dne.

IV.

Tako čudno brezsrčno se mi zazdi včasih življenje in ne vem, ali sem žalosten ali gnevapoln takrat, — ko bi imel toliko dinamita, bi razgnal svet —, ko vidim kako vsega mogočno, bolj bogovsko od bogov samih, posegajo nekateri s trdo roko v življenje drugih in zro z dobrorejenimi, lokavimi očmi preko vsega človekovega trpljenja z vsevednim, brezsrčnim pogledom svoje razumnosti.

V.

Stara, gobezdava hišnica in njen podnajemnik ter varovanec (to razmerje si je izmislila sama) bledolični študent se prepirata. Lepa krščanska (najbrže tudi mohamedanska, židovska itd.) navada je, da pokopavamo mrliča v cerkvenem spremstvu, v mogočno zvonečem pogrebnem petju župnikovem (ali tudi kaplanovem) in razskavo cvilečem odpevanju slokega mežnarja. Maša je hotela izpolniti zadnjo dolžnost svojemu možu in ga čim dostojnejše pokopati. Mož pa je bil samomorilec in takih grešnikov ne sprejema cerkev v svoje okrilje. S svojim dejanjem so se tik pred smrtjo prodali samemu satanu. Vendar, kakor še marsikje drugod tudi, se nahajajo v sv. cerkvi pošteni, dobri in človeško usmiljeni ljudje. Zato so ji svetovali, da se naj potruži h gospodu monsignioru-kanoniku. Dober človek je in ako ji ne bo pomagal, vsaj potolažil jo bo. In

res! Vsa vesela se je vrnila Maša in šlo je od ust do ust, da bo pogreb vendarle cerkven, da bo grob blagoslovljen itd. Nikakih ovir ni proti temu, je dejal gospod monsignior —, ko mu je Maša zadevo približno razložila, — saj je bil blazen Ferjan in blazen človek ne ve kaj dela. Vsakdo pa tudi ve, da je tam in tam zapisano: „Blagor ubogim na duhu, ker njih je nebeško kraljestvo —!“ In blazen je bil, ker se je ustrelil.

Normalen človek se ne strelja. Zato je vsak samomorilec blazen. Tudi Ferjan je bil blazen. Saj se je ustrelil.

Tako je menil gospod in nihče ni oporekal. Njegove besede so bile vsem razrešitev uganke — Ferjanove smrti in cerkvenega pogreba, če tudi so zjutraj mislili precej drugače in mnogobesedna hišnica ni kar nič mogla štediti z obrekovanji Maše, bivše natakariče in pravzaprav Ferjanove... Tega ni upala izgovoriti. Gospodove besede pa so tudi njej zamašile usta in zato se ni malo čudila, ko ji je pri obedu ugovarjal zeleni gimnazijec, študent, in njen varovanec.

„Le pojdite gledat. Stopite tik k mrliču in mu pogledajte v oči. Nikdo mu jih ni zatnil in

kot živa priča pričajo zločin nad življenjem svojega življenja, ki so mu ga zagrenili ljudje. Njegovi najbližji in tudi drugi. Ali niste videli onih krvavo nabreklih žilic, ki so ob trpljenju izkravale, izmučene se izmučile, utrujene se utrudile. Ni bilo več moči v njih, da bi se upirale, da bi kljubovale in še nadalje prenašale breme, ki mu ga je naprtilo življenje. O, gospa, Ferjan ni bil blazen, izmučen, pri treznem razumu izmučen in izsesan od trpljenja svojega življenja.“

Tako je govoril blede študent in se prerekal s svojo gospodinjo, ki je po jutrih zgodaj vstajala, budila še njega in hodila v cerkev k prvi maši. Rastogotil jo je, da je udarila z ного ob tla in ga zavrnila s pikro besedo, ki ga je umolknila.

„Že zopet se vtikate v stvari, ki vas nič ne brigajo. Učite se rajši, učite, da ne boste zopet opominjani. Same neumne misli vam roje po

Justin:

Avto. Orig. lesorez.

glavi. Saj so dejali gospod monsignior, da ne vedo, kaj bo z vami, ker ste tako uporni in ker imate svojo besedo povsod zraven. Kaj pa vi veste! Komaj par let nosite hlače, pa bi radi vedeli več kakor gospod, ki so dolgo študirali in so postali monsignior. (Kaj to pomeni, ni vedela.) Kaj vas briga Ferjan in kaj veste vi o življenju

in smrti. Gospod bodo že vedeli, so že dolgo na svetu in so gospod —“

Tako je dejala in zaloputnila vrata za seboj. Študent je ostal sam sredi sobe in se zamislil v gospoda monsigniora, svojega profesorja veronauka, debelega, okrogličnega človeka, ki je obsodil stražnika Ferjana na blaznost.

Vera M.

Nervozni otroci.

Mlado mater obišče prijateljica izza šolskih let.

Kako veselo je svidenje po tolikih letih, in koliko se imata pomeniti. Vsa srečna in ponosna pripoveduje prijateljici o svoji hčerki, prvi in edini. Da bi se le že prebudila.

Vendar žel! Čuj, zdaj se nekaj oglašča v sosednji sobi in že hiti po svojo Metko.

„Poglej jo zdaj, Tončka, poglej mojo malo!“

In Tončka vzame otroka, poljubuje ga, sto najlepših imen mu da, vso ljubezen svojega mladega, deklškega srca bi zilila nad to nežno, malo stvarco.

O kako blažena je otrokova mati, ko vidi, kakšno občudovanje vzbuja njena edinka.

Ko se ji zdi tega ljubimkanja dovolj, stopi bliže in pravi: „Metka, pokaži kako si velika!“

Ali Metka, ki sicer tako rada in lepo pokaže vse kar želi, je danes popolnoma gluha. In ravno danes, ko bi se mamica tako rada pobahala ž njo! Ali vse je zaman.

Sedaj poizkusi z drugim vprašanjem: „Metka, kje, je stari oče?“ In glej! Otrok se res okrene in iztegne ročico proti steni, kjer visita sliki starih staršev. — Tončka je seveda vshičena. — Za plačilo da Metki košček čokolade. — Otrok čokolado seveda poje, in to je zopet povod za novo vprašanje:

„Pokaži, Metka, kako je bilo sladko?“ Metka zopet ne čuje. Ko se mati že kakih pet minut trudi in prigovarja in je tudi Tončka poskušala z vso svojo zgovornostjo vplivati na otroka, se ta vendar omehča. Z najljubkejšim nasmehom pogleda navzgor, drobni ročici pa položi na prsa.

„Kaj ne, kako sladka je moja Metka,“ hvali in bodri mamica, „pa niti 12 mesecev še nima.“ Tončka, navdušena nad toliko otrokovo bistroumnostjo, ne odneha prej, dokler Metka ne ponovi svoje umetnosti. Nato zopet mamica poskuša, da bi Metka pokazala, kako velika je, kar se ji po daljšem trudu tudi posreči.

Medtem se je vrnil otrokov oče. Ves ponosen posluša hvalospeve, ki veljajo njegovi edinki. Radost mu sije iz obraza in samoobsebi umevno, še on izsili iz utrujenega otroka par umetnosti.

Čez nekaj časa pride stara mati, ki Metko že od prvega dne obožuje — in naposled, kar se le

prerado zgodi — še neka družina z dvema odraslima hčerkama.

Sedaj se vse, prav vse suče okrog Metke, materi in očetu seveda v ponos, vsi jo ljubkujejo, vsi občudujejo, vsak jo hoče malo pestovati; tako potuje iz rok v roke in ko naposled zopet pride do matere, se ta spomni, da bi tudi zadnji gostje gotovo radi videli, kaj vse Metka zna. In Metka, mesto da bi jo pestunja ponesla ven na vrt — mora ubožica tu v sobi med splošnim jej! in joj! ponavljati svoje umnosti.

Da živci otroka pri vsem tem silno trpe, tega srečni in ponosni starši ne pomislijo. Ne vidijo utrujenih pogledov ter ne razumejo, čemu se je otrok pričel jokati. Z lepimi besedami in slaščicami ga tolažijo, dokler se ne pomiri...

Tekom nekaj mesecev pa prično bledeti otrokova lica; oči izgube svoj sijaj. Otrok postane brezčuten za vse ljubkovanje in za vse igranje, s katerimi ga obsipajo ljubeči starši.

In ko prične drobiti svoje prve korake, ko prične govoriti prve besede, tudi zdaj ne pozabijo starši zabavati vse svoje obiske z znanjem svoje prvenke.

Počasi, prav počasi pa le opazijo, da z Metko ni vse v redu. Vzroka si seveda ne vedo tolmačiti. Saj, vendar otrok ne trpi pomanjkanja! Pa le! Spanje je nemirno. Pri najmanjšem šumu se prestraši in prične krčevito jokati; jedi se skoro ne dotakne.

Ko peljejo Metko k zdravniku, ugotovi ta, da je skrajno slabokrvna in podvržena nervoziteti. Zdravnik, kateremu so domače razmere tuje, ne more ugotoviti pravega vzroka in starši, v vsej svoji veliki ljubezni skrb še podvojijo ter tako bolezen le še pospešujejo. Ker tudi oni ne najdejo pravega vzroka, pridejo do zaključka, da je dete „duševno preveč razvito“. Če potem zdravnik ne zapazi, kaj je vzrok bolezn, trpi otrok na živčni razdraženosti čestokrat vse svoje življenje. Otrokovo bolezen je povzročila prevelika nečimurna ljubezen.

Ni torej dobro, če svojo deco obožujemo, temveč jo moramo pravilno ljubiti.

Otroka je pustiti samega, da se sam po svoje igra s svojimi vrstniki.

Vse preveliko ljubkovanje in „zanimanje“ zanj, pa škoduje otroku.

Spanje porotnikov.

Meseca novembra l. 1794 so sedeli angleški porotniki stolnega mesta Londona pri obravnavi, ki se je bavila z veleizdajniško zadevo, kateri je načeloval neki Hardy. Londonško prebivalstvo je sledilo procesu z vso pozornostjo. Zaslisevanje je trajalo že dva dni. Ko se je kazalec sodnijske ure že bližal polnočni uri, se je obrnil Lord k porotniški klopi in rekel: „Zal mi je, gospodje, da smo zopet na tistem kot včeraj. Zato se boste tudi danes morali zadovoljiti z istim nočiščem kot sinoči.“ Tu se je dvignil eden porotnikov, ki v Angliji, kakor je znano, niso prej smeli zapustiti sodišče, dokler niso izrekli svoje sodbe, in odgovoril v imenu vseh: „Zahvaljujemo se vam, milord, za zanimanje, ki smo ga deležni, toda potožiti se vam moramo nad svojo stisko. Nočišče, ki ste ga nam odkazali sinoči, je bilo tako borno, da bi bili mi bolje storili, ako bi bili ostali na svojih klopih. Slekli se nismo že štirideset ur in potrebujemo miru, nele zaradi svojega zdravja, temveč v prvi vrsti zato, da bomo mogli vestno vršiti službo kot porotniki. Dovolite nam torej, da smemo iti domov!“ Zagovornik glavnega obtoženca se je s tem strinjal. „Prepričan sem,“ je dejal, „da se porotniki ne bodo dali zapeljevati tujim vplivom, ako dajo častno besedo, da tega ne store.“ Ne glede na to, da ni ugovarjal niti asistent državnega pravdnika, je smatral predsednik sodišča za potrebno, da se doslovno drži zakona. Vprašal je ljudske sodnike, ali so za to, da se obravnava nadaljuje. „Milord, miru potrebujemo,“ so mu odgovorili porotniki soglasno. Ko je predsednik videl, da imajo porotniki končno tudi svoj prav in da se ne da nič narediti, je jel popuščati: „No, ali ni v bližini gostilne, kjer bi gospodje lahko prenočili?“ „Da, hotel „London“, se je začel glas iz občinstva. Proti temu je ugovarjal zagovornik, ker je vedel, da je ta hotel poln obremenilnih prič za obtoženca. Končno so se zedinili za gostilno, kjer naj bi prenočili porotniki, seveda zastraženi od policije. Pri tej priliki se je eden porotnikov pritoževal, da so jih stražili kot zločince. Dovolili jim niso niti, da bi vzeli s seboj britve. — Ubogi porotniki so morali v tej krčmi prenočevati dolgih devet dni, zakaj toliko časa se je vlekla obravnava, v kateri je bil navsezadnje obtoženec oproščen.

Snubitev v tridesetletni vojni.

V naši nagloziyni dobi pare in elektrike, v kateri se tudi „srčne zveze za vedno“ sklepejo z neverjetno žurnostjo, da se potem prav tako hitro rušijo, se nam mučna in naivna oko-

relost, s katero so naši pradedje vršili to važno opravilo, zdi hudo čudna. Značilen vzorec tega postopanja nam je ohranjen iz tridesetletne vojne. Evo ga:

„Plemeniti in častiljivi, posebno spoštovani gospod! — Gotovo Jim bo še v svežem spominu, kar se tiče gospoda Martina Bernharda ml., ki je brez dvoma po posebni volji Božji, svoje misli in afektacijo Devici hčerki tako uravnal in vrgel, da ne čuti le v Svoji duši posebno spiritualno inklinacijo do Nje, temveč je tudi skienil tako resolucijo, da jo vzame za dulcissimam vitae sociam in Ji hoče konservirati Svojo zvestobo, Torej se je vsmelil Gospodu razodeti svoje krepostne in poštene misli in Si izprosti konsenz odličnega Očeta, Ker so se na to primerno prošnje gospoda Bernharda pojavili pomisleki in je bil omenjeni gospod sollicitant iz razsodnih vzrokov zavržen na kasneje, da prejme izjavo in se je omenjeni gospod Bernhard z vztrajno molitvijo utrdil v Svojem upanju ter vztraja pri Svoji iskreni intenciji, naslavljam Nanj Svojo uslužnoljudno prošnje, naj imenovanem gospodu Bernhardu na Njegovo počteno prošnje poda prostovoljno dovolilno resolucijo, za kar prosimo iskreno in uslužno.

Nadvse spoštovanega Gospoda uslužno-prijazni
sluga

Casp. Struhtius.“

Sree

deluje dan na dan kakor stroj in čuditi se moramo, kakšno ogromno množino dela napravi v toku našega življenja.

Izračunali so, da napravi v 24 urah toliko dela, kakor stroj, ki dvigne 20.000 kg 1 m visoko, t. j. 20.000kgm (kilogrammetrov). V 50 letih torej 365 milijonov kgm. Delavci pri težkem delu, športniki, telovadci in rekorderji, ki intenzivaneje delajo — pri teh je račun seveda še višji.

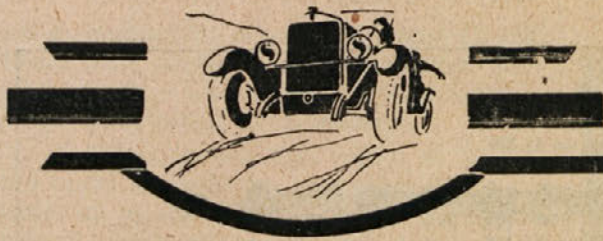
POPPAEA

Parfumerijski izdelki so
najboljši in najcenejši!

Eau de Cologne cvetni 50 gr Din 15'—.
Eau dentifrice 55 gr Din 15'—.
i. t. d.

dobite povsod!

Paris • Ljubljana • Leipzig.

TEHNIKA

L. S.:

Razvoj avtomobilizma.

Prvi bencinski avtomobil se je pojavil v Franciji leta 1890, ki je bil skonstruiran po Francozu ing. Levassor-ju z motorjem Nemca ing. Daimler-ja. Že leta 1894. je bila prirejena prva avto-tekma med Parizom in Rouen-om (120 km). S tem časom izvira praktični pomen avtomobila. Imeni ing. Levassorja in Daimlerja ostaneta vedno nepozabljeni v zgodovini avtomobilizma.

Tekme so igrale v razvoju avtomobilске tehnike jako veliko vlogo, zato smatram za umestno, da navedem nekatere podatke iz sfere tega sporta.

Druga tekma se je vršila l. 1895. in je obsegala distanco v 1152 km z najboljšim rezultatom 48 ur 48 min., kar znači povprečno hitrost 24 km na uro. Sledeča tekma v l. 1896. rezultira že hitrost 27 km na uro in l. 1898. celo 50 km na uro. Prva vožnja okoli Francije

(Tour de France) l. 1899. je krasno uspela in dala povod k organizaciji internacionalnih tekem, ki so dale kolosalen razvoj avto-prometu. Tekme Pariz-Berlin, Pariz-Dunaj in še več Pariz-Madrid so celo pokazale, da preti pri doseženi povprečni hitrosti čez 100 km/h velika nevarnost tekmovalcem kakor tudi pasantom. Zato se iz zgoraj omenjenih razlogov vrše od l. 1906. tekme le na zastraženih cestah. Tekme, ki jih vsako leto priredi francoski avto klub (Grand Prix de l'Automobile Club de France) so jako interesantne. Prva zmaga v l. 1906 je bila dobljena po francoskem avtomobilistu Siz-u, ki je vozil s povprečno hitrostjo 101 km na uro. Drugi „Grand-Prix“ l. 1907. je dobil Italijan Nazzaro 113 km na uro.

Leta 1908 so zmagali Nemci in sicer na avtomobilu Mercedes. Vozač je bil Lautenschlager, ki je dobil prvo nagrado. Tri sledeče tekme so bile odpovedane radi naziranja, da je ta hitrost (130 km na uro) limitivna. Ponovno zanimanje za tekmovanje je povzdignila šele nova tehnična organizacija. — V letu 1912. prirejene tekme so bile izvedene na dva načina: „proste“ in „omejene“ kategorije (ki ne sme imeti več kakor 3 literski vol. cilinder), ki se je le malo razlikoval v hitrosti od zmagovalca „proste“ kategorije (110 kilometrov na uro).

Leta 1913. smo te omejitve prvič opazovali nanašajoče se na vporabo bencina in sicer 20 lit. na 100 km.

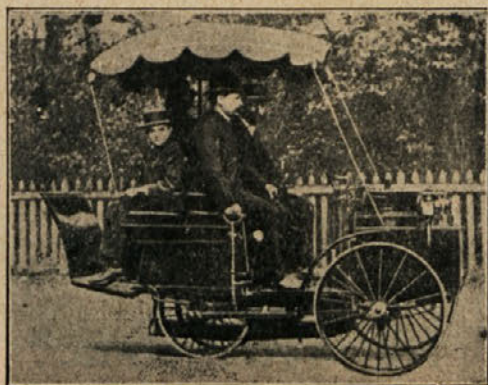
Prvi je privozil G. Boillo s srednjo hitrostjo 116 km na uro.

V zadnjem predvojnem letu so pri tekmi dne 4. julija 1914 zmagali Nemci.

Prvi je bil zopet Lautenschlager na avtomobilu Mercedes. Dopustni volumen cilinder $4\frac{1}{2}$ Lit. težina celega voza 1.100 kg.

Po vojni so prvič priredili tekmo l. 1921, pri kateri je zmagal Američan Merfi na avtomobilu znamke Duzenberg (3 Lit.) 2 hitr. 129 km na uro. Te številke jasno in točno dokazujejo o velikanskem napredku avtomobilске tehnike, katera pridobiva vsak dan več interesentov in osvaja velik del prometa ter zavzema važno mesto v razvoju svetovne civilizacije.

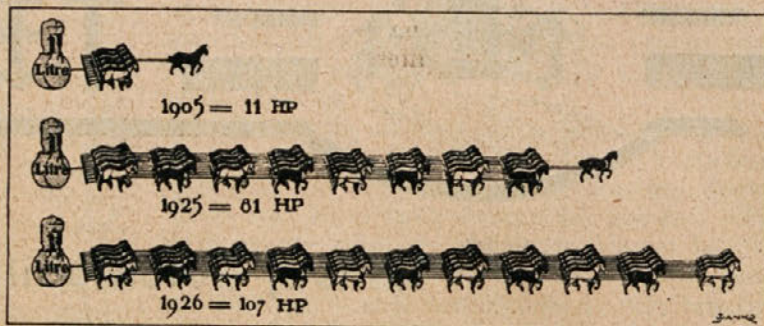
L. 1922 je zmagal Nazzaro s srednjo hitrostjo 127 km na uro na vozu z mot. 2 Lit. Koncem leta 1926 je Eldridg na avtodromu Murelli dosegel na avtomobilu znamke Müller nov svetoven rekord in sicer 203 km 725 m v 1 uri.

Model avtomobila iz l. 1896.

Naravno je, da se je avtomobilska tehnika razvila paralelno z izboljšavanjem motorja, ki je glavni del avtomobila. Na tem polju so tehniki delovali neumorno in dali avtomobilizmu kolosalen napredek. Veliko pažnje se je posvetilo pri gradnji motorja njegovi ekonomičnosti, da se poraba gorilnega materiala zmanjša in poceni eksploatacija. Uspeh tega neumornega dela se vidi iz naše slike. Motorji, ki so jih uporabljali v l. 1905, so dajali pri porabi enega litra bencina moč enajstih konj. Dvajset let kasneje so se motorji izboljšali tako, da so dali na liter bencina močnost 81. konj. Velik uspeh izboljšanja smo dosegli v preteklem letu (1926), ko dajo motorji na liter bencina moči 107. konj.

Na tak način postaja avtomobil vsako leto dovršenejši in so se njegovi gonilni stroški tako znižali, da mu je omogočeno konkurirati z drugimi prevoznimi sredstvi. Poleg tega pa igrajo pri prometu veliko vlogo ne samo ekonomični momenti, temveč tudi udobnost, ki jo nudi avto ter njegova prometna brzina, ki je za naše sedanje zahteve neobhodno potrebna. Lahko se trdi, da bo postal avtomobil po preteku nekaj

let last širokih plasti ljudstva, ker bo možnost dana, da si ga bo lahko prav vsakdo nabavil.

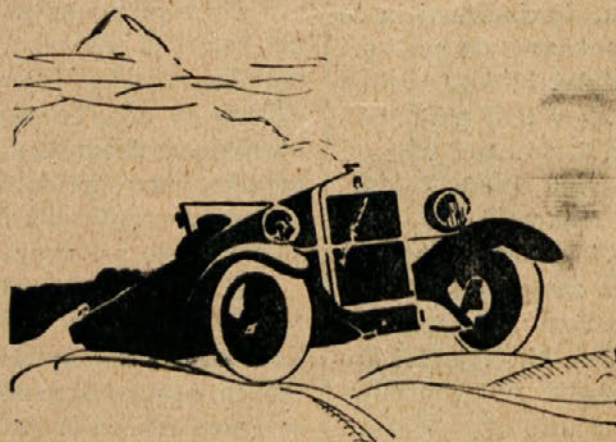
Da bo popolnejši pregled velikega napredka avtomobilizma, prinašam kratko štatistiko, iz katere se razvidi število avtomobilov v posameznih državah.

države	posедуje avtomobilov	1 auto pride na ljudi
Amerika	20.234.000	6
Angleška	1.474.573	30
Francija	855.000	45
Kanada	727.954	12
Nemčija	589.830	110
Avstralija	368.293	15
Italija	187.700	232

Tako sem v kratkih besedah obrazložil potek razvoja avtomobilske tehnike.

Tipi avtomobila.

Avtomobili, ki oskrbujejo danes promet v mestih in med njimi so ravnotako diferencirani med seboj kakor so bili svojčas mestni fijaker in podeželski voz. Fragilna eleganca mestnega voza ne more zadostiti zahtevam, ki ga stavi mnogo težavnejši teren hribovite ceste. Ni sicer še s tem rečeno, da je najtežji voz v terenu tudi najboljši. Mnogokrat se obnese celo lažji voz na razviti in razvožen cestni bolj od močnejšega težkega. Vendar pa je treba upoštevati, da raste z velikostjo voza tudi dimenzija motorja, in da bo odgovarjalo najbolj tisto vozilo, ki bo imelo najbolj izeznačeno konstrukcijo.

Takoj po vojni se je opazovalo močno specializiranje, ki so ga forsirale velike tovarne do najskrajnejših mej. Tako so nastali mali avtomobili, namenjeni izključno mestnemu prometu.

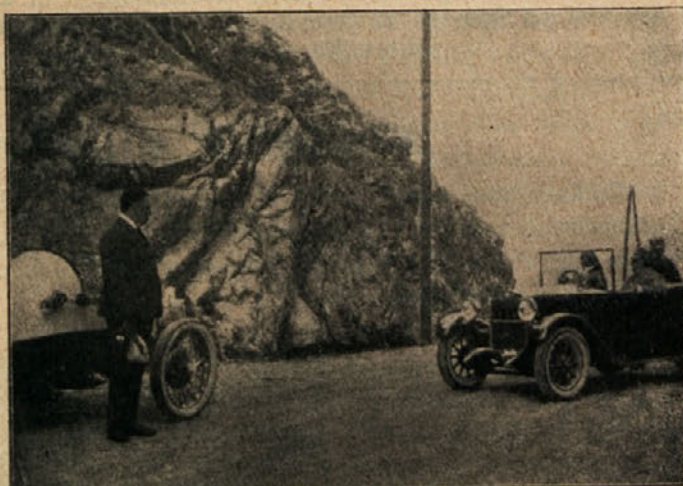
Konstrukcija teh vozov seveda nikakor ne odgovarja zahtevam, ki jih stavlja nanjo cestni promet ali celo hribovit teren. Taki stroji, ki so večinoma zelo visokoturni, sicer odgovarjajo popolnoma zahtevam, ki jih stavi nanje položna gladka avtocesta, vsako večjo zahtevo pa koitirajo s hitrim obrusenjem, kuhanjem in iztekanjem ležajev, če ne s popolno odpovedjo. Dokaj strojev, ki so bili sprva zamišljeni

kot dvosedežni so se prelevili v tro- ali celo štirisedežne stroje, seveda le na škodo prelahke spodnje konstrukcije, diferencijala — če ga sploh imajo — in motorja.

V težkem terenu taki vozovi ne morejo več voziti z direktnim prevodom. Vožnja s tretjo ali pa celo drugo brzino pa na daljših progah preugreva in destruiira motor.

Za naše kraje je treba dvoje vrste vozov: ene za luksusne vožnje po mestu; tak voz naj bo eleganten, krasno opremljen in naj ima lahko, razmeroma slabotno mašino. Drug voz naj bo udoben za dolge vožnje, z dobrimi vzmeti in dobro hlajen, naj ima jak, štedljiv in normalnoturni motor in naj z lahkoto premaga težave terena.

Kar se tiče prožnosti vzmetov, smo danes izučeni po marsikateri izkušnji in prišli do spoznanja, da je najboljši podolžni, dolg poleliptični vzmet, ki naj bo dosti mehak pa obenem tudi elastičen napram sunkom, ki se jih v našem terenu težko izognemo. Prečni vzmeti so se izkazali kot malo odporni napram sunkom v smeri vozne črte, posebno neugodno pa je montiranje in delovanje štirikolesnih zavor na kolesa s takimi vzmeti. Štirikolesne zavore pa so danes pri modernem vozu samoobsebi razumljive in v hribovitih deželah tudi potrebne, ker bi se pri daljšem zaviiranju sicer zavore na dveh kolesih preveč ugrele. Za specialne gorske vozove pa pride v poštev tudi še druga vrsta vzmetov, to so nihalne osi. Tako ope-

Autotekma na Ljubelju.

Izlet sekcije Autokluba Ljubljana in Maribor v Logarsko dolino.

Ob odhodu iz Logarske doline.

resenje morajo imeti za hribovit teren vsi boljši gorski stroji. Velik boj, ki se bojuje med posameznimi tovarnami ima cilj, zgraditi voz, ki bi v vsakem položaju dobro služil. Specializacija, ki je rodila vozove na poljev pas, takozvane goseničarje ali pa mašine s kompliciranimi motorji na kompresor, tropredelni splinjač etc., je šla preko cilja. Danes stavlajo najbolj popolne vozove na trg le velike svetovne tovarne, katerih proizvodi so tudi pri nas številno zastopani. Na primer Donnet, Chevrolet, Oakland, Renault, Ford, Tatra in drugi. Velike tovarne dobavljajo dobre avtomobile s primernimi solidnimi cenami.

Ob zaključku lista smo obveščeni, da je 29. marca t. l. postavil anleški major Segrave nov svetovni rekord. Na svojem novem avtomobilu s 1000 konjskimi silami je dosegel kar tri nove rekorde: na 5000 m je dosegel brzino 326 km v eni uri, na eno angleško miljo (1609 m), 327 km 898 m na uro in na 1000 metrov je dosegel brzino 326 kilometrov 594 metrov v eni uri. Te hitrosti je dosegel Segrave z letečim startom na progi 10 kilometrov. Ta dostavek o tem novem svetovnem rekordu naj služi kot dopolnilo k prejšnjemu članku „Razvoj avtomobilizma“.

Avtomobilisti! Pri zavarovanju avtomobilov in zavarovanju nezgod zahtevajte brezplačne nasvete od Splošne zavarovalne zadruga v Ljubljani. Šoferji! Čitajte oglas na 60. strani in zahtevajte neobvezne ponudbe o družinskem zavarovanju.

Zidanje s „Heraklitom“.

Težka stanovanjska kriza in pomanjkanje denarja zahtevajo danes čim cenejše zidanje in ravno radi te zahteve so se jeli uporabljati različni ceneni materiali, ki so sicer res bili ogromno cenejši od opeke, pa je nadomestiti niso mogli vsled preslabe kakovosti.

Čisto posebej pa se je jel razvijati način zidanja s Heraklitom, ki se je jel uporabljati v l. 1918, potem pa se je naglo razširil in dan na dan dobiva novih privrženecv, to pa zato, ker ni nadomestni material, temveč popolnoma nov stavbni material. Heraklit se uporablja že povsod, iz edinega vzroka, ker se je obnesel, ker popolnoma nadomestuje opeko, še več, ker je boljši od opeke.

Posebnost zidanja s Heraklitom obstoji v tem, da oni deli stavbe, ki nosijo težino, obstoje iz lesa, železo-betona, železa in opeke; Heraklit pa se uporablja kot polnilni material za stene. Te se lahko postavijo na 2 načina: ali se kar na licu mesta napolni ogrodje z zmesjo, ki se imenuje Heraklit, pri čemer obda Heraklit vse lesene dele in se ž njim združi v trdno, negorljivo maso — ali pa se že narejene heraklitne plošče pribije na lesno sestavo.

Heraklit je okamenela lesna volna, ki se uporablja, kakor smo že rekli, v storjenih 1 m² velikih ploščah, ali pa se naredi na licu mesta s zmesjo: heraklitni, lužni prah, voda in lesna

volna. Njegova dobrina je v tem, da je neprovođen, ter absolutno negorljiv in pa njegova kemična sestavina, ki izključuje zarejo mrčesa. 1 m³ heraklita tehta 350 kg, 1 m³ opeke pa 1670 m³. Stena iz heraklita, 10 cm močna brani mraza in vročine istotoliko kakor 45 cm široka stena iz opeke.

Vila, zgrajena iz Heraklita.

Heraklit je 23% cenejši od opeke. Ti odstotki nastanejo iz cenenega materiala, iz kratke gradbene dobe (kajti hiša se kompletno lahko postavi v 80—90 dneh) in iz zmanjšanja stavbene površine, kajti radi tenkih sten je stavbna površina pri istih prostorih lahko za 15% manjša od one, kjer je stavba zidana z opeko, ki zahteva debelejši zid.

Največjega pomena pa je to, da se lahko stavba zgradi v zelo kratkem času. Ker se pri zidanju s ploščami čaka le na posušenje slikarij, pri polnitvi, kjer se proizvaja heraklit na licu mesta, pa se čaka, da se posuši, le 8 dni — je vsaka hiša lahko postavljena v 2 do 3 mesecih, tako, da tudi otroci v najnežnejši starosti brez nevarnosti za svoje zdravje prebivajo v novozgrajenih stavbah, z Heraklitom zidanih.

Neomejena je možnost zidanja s Heraklitom. Dosedaj so ž njim zidali že hiše s tremi nadstropji, pa tudi manjše hiše, vile, planinske kočice, skladišča, tovarne itd. itd. Še večjo pomembnost pa ima Heraklit za zidanje stranskih prostorov, za deljenje

Čitatelje opozarjamo, da pošljemo „Domačega Prijatelja“ onim, ki niso naročniki samo enkrat na ogled. Kdor želi list naročiti, naj to javi z dopisnico, da mu pošljemo vse prejšnje številke.

sob, posebno pa za podstrešna stanovanja. V nešteto starih hišah, ki imajo velike podstrešne prostore, se da z majhnimi stroški postaviti popolna stanovanja, ki poleti, kljub veliki vročini ostanejo hladna, pozimi pa so prijetno topla, če je še tak mraz. Iz istih razlogov je pa Heraklit najbolj prikladen material za gradnjo garaž. Lesene garaže se niso obnesle. Zidovje iz opeke vzame veliko prostora. Heraklit pa ima vse pogoje, ki jih zahteva gradnja garaž. — Po deželi, kjer po navadi podstrešja niso izrabljena, se da z malimi stroški napraviti lepo poletno bivališče.

Radi svoje lahkote (majhna teža), hitrosti storjenega dela, hitrega osuševanja in negorljivosti je heraklit takorekoč edina stvar, ki se da uporabiti za zidanje podstrešnih sta-

novanj, posebno pri starih poslopjih, ki ne bi prenesla velike teže.

„Obnova“, gradbena družba z o. z. v Ljubljani, je že v celi državi postavila najrazličnejše stavbe s Heraklitom. Vila, ki je na sliki, je bila postavljena v Beogradu, popolnoma urejena, s centralno kurjavo, elektriko, parketi in z vsem komfortom in kletmi; ima 7 stanovanjskih prostorov, verando, kuhinjo, kopalnico, 2 drvarnici in 1 klet. Pri enostavni izvršitvi brez centralne kurjave bi stala kvečjemu Din 160.000.— Že iz tega praktičnega vzgleda se vidi, da je Heraklit, ki je bil v l. 1922. upepljan potom stavbne družbe „Obnova“ v Jugoslavijo, najcenejše in dobro stavbno sredstvo tako za zidanje hiš, in še bolj za deljenje sob, za postavitev stranskih stavbic in za zgraditev podstrešnih stanovanj.

Najcenejši material za pokrivanje streh.

Pred pol stoletjem je Ludvig Hatschek v Föcklabrucku pričel izdelovati azbestni škrlj pod imenom „Eternit“, katerega je do svetovne vojne razpečaval po vsej bivši avstro ogrski državi. Največji konzument tega njegovega proizvoda je bila bivša južna železnica kakor tudi ostale državne železnice ter vojaška uprava. V kratkem času so se za ta proizvod pričeli zanimati najširši sloji cele države tako, da je bil primoran svoje podjetje znatno razširiti. Eternit je bil tudi dobro poznan pred vojno v naši državi in je slovel povsod kot prvovrstni material za pokrivanje streh.

Ime „azbest“ izvira iz grščine „Asbestos“ kar znači „nezgorljivo“. Azbest je mineralija, katerega je izredno elastična, vsled tega se lahko upogne in je bele ali rjavkasto sive barve. Največ azbesta se pridobiva v Zjedinjenih državah in Rusiji, od koder ga razpošiljajo širom cele Evrope. Azbest je vsekakor zelo slab prevodnik vročine in mraza, predvsem elektrike. Azbestni škrlj, kateri se izdeluje s primesjo le prvovrstnega cementa, je izredno lahek ter odporen proti vremenskim nepravilnostim, vsled tega je tudi v svrhu pokritja streh zelo priporočljiv, sicer so pa plošče azbestnega škrlja v svrhu izolacije vlažnih sten izvanredne važnosti.

Predvsem je upoštevati okolnost pri pokrivanju streh z azbestnim škrljem, da odpadejo

masivne in razmeroma drage strešne konstrukcije, ker 1 m² z azbestnim škrljem pokrite plošče tehta le približno 10 kg. Nadalje je trpežnost tega materiala izredno velika. Taka streha traja do 50 let, brez posebnega popravila, nasprotno so popravila pri uporabi drugega materiala na dnevnom redu. Z azbestnim škrljem pokrita streha daje ob vročini hladno, ob mrazu pa gorko podstrešje in je zatorej isto vedno porabno. Posamezne plošče so tako precizno pritrjene, da so še ob tako hudem viharju pred istim popolnoma varne.

Po trudapolnih preizkusih se je tehnikom posrečilo nadomestiti tudi pločevino, odnosno valovito pločevino z azbestnimi valovitimi ploščami, katere se uporabljajo za pokritje streh z malenkostnim naklonom (od 8—10% dalje). Te plošče so izvanredno lahke in trpežne v debelosti 6 mm in imajo to prednost, da odpade vsako barvanje, kar je pri pločevinastih neobhodno potrebno. Samo ob sebi se razume, da pri teh ploščah odpadejo često visoki vzdrževalni stroški. Ostale prednosti so iste kakor pri navadnih azbestnih ploščah. Izredne važnosti je tudi to, da so strehe, pokrite z azbestnim ploščam, absolutno ognjevarne. Kakor že omenjeno, je azbest slab prevodnik električne

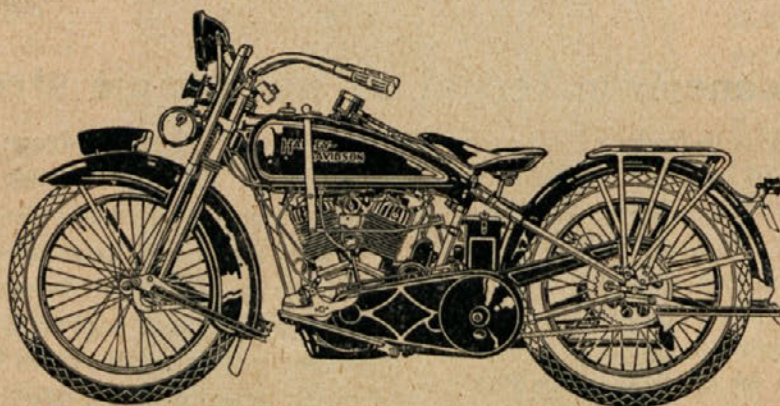
energije. Poslopja, katera so raznim vremenskim neprilikam izpostavljena, je neobhodno potrebno, da se pokrivajo z azbestnim škrljlem kakor tudi ona, katera so v stalni nevarnosti vsled požarnih nezdod.

Auto-garaže in slične stavbe gradi v veliki meri Amerika iz velikih azbestnih plošč, odnosno z valovitimi azbestnimi ploščami. Garaža, zgrajena iz tega materiala, ni le ognjevarna, temveč je v poletnem času hladna, v zimskem pa gorka ter pred prahom absolutno zavarovana, kar blagodejno upliva na garažirane avtomobile.

Po prevratu in pred vojno je v naši državi prva pričela proizvajati azbestni škrlj znamke „Salonit“ tvornica „Split“ d. d. v Solinu pri Splitu, katera pretežno količino svojega proizvoda izvažava v inozemstvo. Ta material je na svetovnem tržišču poznan kot prvovrsten, ki niti najmanje ne zaostaja za predvojno kvaliteto „Eternita“. Proizvaja se po H a t s c h e k - ovem patentu in ima tvornica za proizvodnjo tega materiala nastavljen prvovrstne strokovnjake. „Salonit“ uživa tudi pri nas dober glas vsled priznane dobre kvalitete.

HARLEY-DAVIDSON

Modeli
350 c. c.
1000 c. c.
1200 c. c.

Solo
ali s
prikolico.

IDEALNO MOTORNO KOLO
ZA SLABE CESTE IN OBILNO UPORABO

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:

Tehniška komercijalna družba z o. z., Ljubljana, Tavčarjeva ul. 6.

||
FURMOTO
||

Nedosegljivo sredstvo za čiščenje in poliranje vseh delov avtomobila in motocikla.

Izdelevatelj:

Furmoto Chemical Comp. Ltd., Sydney (Avstralija) & London.

Zastopstvo za:

SLOVENIJO in HRVATSKO

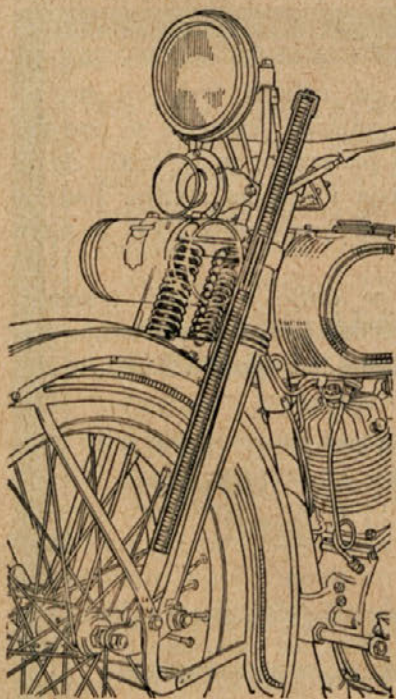
M. Gregovič & Co., Ljubljana, Cankarjevo nabr. 1.
Zagreb, Vlaška ulica 53.

Praktični nasveti.

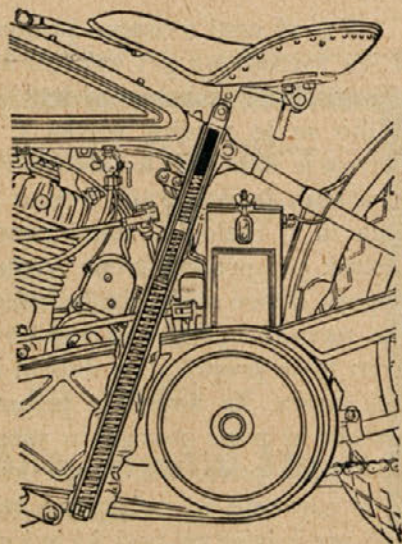
Nakup motocikla.

Vsaka odločitev pri nakupu motorja je težka. Že za izbiro fabrikata je treba dobrega premisleka. Še težja je rešitev tega vprašanja za začetnika, ki o kvalitetaht motornih koles ničesar ne ve. Tak novinec prebere oferte vseh znamk in je po prečitaniu reklamnega materijala še bolj neodločen, nego preje, ker vsak tovarnar hvali svoje blago. Predno se kupec odloči za nakup motorja, si mora predvsem biti na jasnem, za kak namen bo rabil motocikel, bo li rabil motor samo zase, ali tudi za spremljevalca, dalje za katere kraje, za kakšen teren, za kakšno hitrost, za šport ali za svoje poklicne posle. Kupec mora točno vedeti, naj li kupi za svoj namen lahek ali težak stroj, za počasen ali hiter tempo, za hribovite kraje, ali ravne ceste. Šele potem, ko so ta vprašanja rešena, se more govoriti, kak fabrikat si naj kupec izbere.

Izbira motorja je tako važna, da svetujemo začetnikom, da se pred nakupom posvetujejo s preizkušenim strokovnjakom. Pri motorjih, katere znamke so že preizkušene po tekmah, se nam ni bati, da bi bili opeharjeni, ker gledajo upeljane tvrdke vedno na solidnost in renome svojih izdelkov.

Vzmeti sprednjih vilic.

Vzmeti za sedlo.

Pri nakupu motocikla igra tudi veliko vlogo cena. Seveda ne moremo zahtevati, da dobimo za malo svoto dobro blago in je gotovo, da cenen motor ne more biti enake kvalitete onemu, ki je trikrat dražji. Cena je tudi odvisna od konstrukcije in tipa motocikla. Zato cena pri nakupu motorja ne more biti odločilna. — Odločno pa odsvetujemo nakup onih motorjev, ki so starih tipov in starih konstrukcij. Če že kupujemo, tedaj se odločimo za najnovejši tip, ki mora biti preizkušen, dovršen in opremljen s potrebnim komfortom in z vsemi tehničnimi novostmi. Seveda je treba, da tudi te novosti preje proučimo čemu so in kakemu namenu služijo.

Danes prinašamo dvoje slik. Na prvi vidimo, da ima okvirna cev vzmet, na katerem je pritrjeno sedlo. To sedlo je opremljeno z dvojno matico, tako, da se more vzmetna moč regulirati po teži vozača. Izraba cele cevi omogočuje dobro operesnje sedla, tako, da je voznik celo na najslabjših cestah obvarovan neprijetnih in mučnih treslajev. Tudi forma sedla je prilagodena telesu in veliko pripomore do udobne vožnje.

Druga slika nam kaže operesenje na prednjem kolesu, ki obstoji iz štirih kombiniranih vzmetov. S takim operesenjem je omogočena enakomerna vožnja tudi pri najslabših razmerah.

Kako kupim avto?

Nakup avtomobila je relativno lahek, če se kupuje nov avtomobil, naročen po lastni želji in okusu. Veliko težje pa je kupovanje že rabljenega voza iz „druge roke“. Ugodni nakupni slučajji starih avtomobilov so jako redki in še težje je določiti pravo vrednost za rabljen avto.

V prvi vrsti moramo poznati dva faktorja, ki sta merodajna pri nakupu starega avtomobila in sicer: iz katerega leta je avtomobil in koliko se je z njim vozilo, t. j. koliko kilometrov je napravil. Ko sta enkrat rešeni ti dve vprašanji, je dobro, če zvemo o osebi prodajalca in o razlogih, zakaj prodaja svoj avto. Lastnik pri prodaji voza vedno sam pokaže njegove dobre strani in še več, o njegovi ceni ima navadno pretirano visoko mnenje, s katerim hoče prepričati o dobrih kvalitetah voza tudi kupca. Za kupca je priporočljivo, da ga posluša in pusti govoriti o vsem dobrem, kar prodajalec pove. Ko konča svoja hvalisanja, ga je zaprositi za poizkusno vožnjo. Avto naj vodi prodajalec po poti, ki jo kupovalec določi. Pri tem je vzeti za poizkusno vožnjo slabšo in hribovito cesto. Med vožnjo mora biti vsa kupovalčeva pažnja koncentrirana na kretnjah nog in rok voznika na njegovem ravnanju z motorjem in manipulacij.

Opozorjam na to, da ena in ista tovarna avtomobilov pri enem in istem tipu voza in motorja napravi včasih dva motorja, oz. avta povsem različnih kvalitetah.

Starost avtomobila.

V splošnem se računa starost avtomobila na 50.000 km za srednji voz. S tem ni rečeno, da ne more voz napraviti več kakor 50.000 km, vendar se pa vzame za pravilo, da so s prekoračenjem te meje skoro vedno združena različna večja popravila, kakor menjava ležajev, zobčastih koles, motorjevega bloka itd., kar vse obremeni kupca z znatnimi izdatki.

Kadar se kupuje avtomobil „pod roko“ je neobhodno potrebno, da doženemo, koliko se je prevozilo z dotičnim vozom. V splošnem se lahko trdi, da je najboljši kupovati rabljene avtomobile, ki so prevozili od 10.000 do

20.000 km. Doba trajanja voza (pri prevozu 50.000 km) bi se mogla določiti na tri leta, če se računa jako intenzivna uporaba. Po tem takem bi bilo zelo težko določiti odstotno izgubo vrednosti. Z ozirom na starost se v splošnem določi izguba vrednosti približno za 6 mesecev 10 do 15%, za eno leto 25%, za dve leti 45% in za 3 leta 60%.

Te številke so seveda odvisne od načina ravnanja prodajalca z vozom tekom celokupne vožnje.

Kako postopamo pri pregledu.

Pregled avtomobila vršimo v sledečem redu — najpreje chasis, potem karoserijo, prestave, transmisijo, diferencialo in nazadnje motor. Taka zaporednost se bo zdela morda paradoksalna, ako pozabimo, da je motor del avtomobila, kateremu se da največ pažnje pri njegovi izdelavi tako tudi za časa dela, medtem, ko je chasis izpostavljen med vožnjo vsem sunkom in blatu. Od takih sunkov in blata postane chasis ohlapen in izgubi včasih veliko zaklopk, ki jih nadomeste navadno z vijaki, da ne odpadejo posamezni deli. Potrebno je določiti prisotnost teh vijakov, ki pričajo o starosti voza.

Postavite avto v položaj, da bo eno izmed koles višje od ostalih treh (n. pr. na hodnik) in potem odprite vrata. Če se one nerade odpirajo, ali pa zapro, je to znak, da je chasis in karoserija v slabem stanju. Tudi je treba pogledati stanje pnevmatike, ker je nova zelo draga.

Prepričajmo se dalje o stanju transmisije, prestave, diferenciala, s preizkušnjo posameznih delov, dalje če ropotajo ležaji in ako se voz nepotrebno tresse.

Posebno pozornost moramo posvetiti preizkušnjam motorja. Preizkušen mora biti na različnih obratih, opazujoč ropotanje, tresenje in udarce. Tudi prisluškovanje na izgonu včasih veliko doprinese na proučevanju motorja. Če se motor kadi je znak, da cilindri izpuščajo olje, kar znači izrabljenost površine cilindrov. Če se to zgodi pri motorju, ki še ni napravil svoje 20—25.000 km poti, potem je znak, da cilindri niso čisti in da potrebujejo čiščenja, ali pa mogoče popuščajo bat. Ako je voz že

nápravil 30.000 km je treba vedeti v naprej, da se bo motor kadil, za kar je potrebno normalno čiščenje cilindrov in zamenjava obročov bata. O notranjem stanju cilindrov je to lahko ugotoviti, ne da bi cilindre odpirali. Umevno je, da je v cilindrskem motorju drugi cilinder (šteje se od hladilnika) podvržen največjemu karboniziranju. V šestcilindrskem motorju pa prvi in šesti.

Ako se pri starem avtomobilu ugotovi pravo stanje je tedaj na podlagi tega stanja lahko ugotoviti pravo vrednost in ceno kupujočega voza.

Veliko je rabljenih avtomobilov, ki zasu-gurajo dobro in brezhibno delovanje, odvisno je le od pravilne določitve vrednosti, kar se kupuje.

FAVORIT -Album

Favorit modni album sezonski Din 28.—.
Favorit mesečnik stane Din 8.—.

Od teh dveh modnih zvezkov se dobe vsi posamezni kroji v različnih velikostih.
Cena krojev 5.—, 10.—, 12.— in 15.— D.

Naročajo se edino le pri tvrdki

A. KRISPER, Ljubljana, Mestni trg.

Glavno zastopstvo za Slovenijo.

Pol čajne žličke „**JUHANA**“ daje mesni in drugi juhi, kakor tudi prikuhi nepopisno okusnost in moč ter sploh predrugači ves okus tako, da vsakomur izvrstno tekne.

Z eno čajno žličko „JUHANA**“ in krožnikom kropa si takoj pripravite izvrstno govejo juho.**

JUHAN

Umna gospodinja bo v bodoče skuhala za juho samo **polovico toliko mesa** kot dosedaj, pridala juhi „**JUHANA**“ in si tako prhranila **veliko denarja**, ali pa bo ostalo polovico mesa uporabila za zreske v priboljšek možu in deci.

„**Juhan**“ je izvleček najredilnejših mesnih in rastlinskih beljakovin. Dobiva se povsod.

je edini pravi dodatek k vsaki juhi in prikuhi.

Prof. Saša Šantel:

Nekaj o batik-tehniki.

(Konec.)

Nadaljno barvanje. Pri tem postopamo zopet na isti način. Pri barvanju pomislimo zopet na to, da bo tretji ton na svili sestavljen iz barvil 1 + 2 + 3, četrti pa bo kazal barvo 1 + 2 + 3 + 4.

Vkljub tej omejitvi v sestavljanju barv (modra poleg rumene, ali rdeča poleg zelene itd. se ne dajo doseči), dobimo s tem barvanjem harmonične barvne sestave.

Končno čiščenje svile. Ko smo barvanje končali, polikamo svilo med pivniki ali med prozornim ovojnim papirjem s toplim likalnikom. Pivniki vzamejo večji del voska na se, vsega pa ne. Zadnjo sled voska odstranimo šele s kopanjem svile v bencinovi kopeli. (Daleč od vsakega ognja! Špiritov plamenček ugasni poprej!) Ta kopelj odstrani tudi zadnje sledove svinčnika.

Kakšno veselje za začetnico, če vidi po prvem poizkusu, da trud ni bil brezuspešen! Ko izhlapi bencin, je svila zopet pridobila svoj prvotni sijaj in ornamenti se pokažejo v svoji pravi živi barvi. Ali joj, tudi vse napake pridejo na dan! Tu vidimo na pr., da se je barva prijela svile tudi na nekaterih mestih, ki so bila pokrita z voskom. Kjer smo pričakovali na pr. čisto bele ploskve oz. poteze, vidimo, da so pač nekateri deli ostali res beli, pri drugih je pa barva preniknila navidezno skozi vosek ter na lahno pobarvala svilo. Kaj je temu vzrok? Gotovo vosek na takih mestih ni dovolj prepojil blaga, kar more biti posledica površnega in preneglega dela ali pa risanja z nekoliko prehladnim parafinom. V sled-

njem slučaju ostane parafinova plast samo na površju svile in še ta rada odpada med barvanjem.

Drugo neljubo presenečenje so nepričakovane tanke razpoke v parafinovitih plasteh. Te razpoke so po izvršenem barvanjem zelo vidne, ker jih je barva prepojila.

Vendar pa jih ne moremo smatrati kot napako. Nastajajo namreč redno, če se barvanje vrši v posodah, ki so manjše od velikosti blaga. V hladni kopeli se namreč parafin ali vosek strdi ter se lomi pri pregibanju svile. Če želimo torej, da ostane risba čista, bomo pri barvanju in pri izpiranju pazili na to, da se blago nikjer ne pregane in vosek ne lomi.

Pri večjih delih je seveda prav težko preprečiti, da bi ne nastale take razpoke. Pa tudi ni potrebno. Kajti opisane razpoke vplivajo često prav dekorativno in se smatrajo navadno kot značilne za batično tehniko. Zato se na gotovih mestih uporabljajo celo namenoma.

Taka polja v ornamentu, ki bi vplivala prazno, če bi bila enobarvna, okrasimo s prav dobrim učinkom, če smiselno vporabimo imenovane razpoke ter dosežemo na ta način takozvano marmoriranje blaga. V ta namen prepojimo dotična mesta z voskom (posebno dobro vporaben je za to beli trdi vosek) ki smo ga raztopili v mali posodici, n. pr. v pokrovčku pločevinaste škatlice za kremo. Z dovolj velikim čopičem prenesemo vosek hitro na potrebno površino blaga ter pazimo pri tem, da ne nastanejo vsled ohlajenja pre-

Kostum z batičnimi vzorci.

debele plasti. Ko je vosek shlajen, zmečkamo blago po želji bolj ali manj. Pri tem mečkaju nastane v voščeni plasti mrežica slučajnih razpoklin, ki jo poljubno napravimo gostejšo ali redkejšo. Barva najde med razpokami mesta, kjer pronikne v svilo in tako nastane pri barvanju mreža finih črtic in žilic, ki spominjajo na risbo marmorja. Skoraj vsa batična dela so okrašena s takimi marmoriranimi deli. Pri večkratnem barvanju moremó poljubno doseči v marmoriranem delu eno izmed doseženih barv, če izvršimo delo pokrivanja z voskom in lomljenje pred prvim oziroma enim izmed sledečih barvanj.

Dvobarvno marmoriranje pa dosežemo, če zmečkamo namazano blago pred prvim barvanjem in ga pozneje pred drugim ali tretjim barvanjem zmečkamo še enkrat bolj na gosto.

Pri večjih delih nadomeščamo kopanje v barvilu tako, da barvamo blago s pomočjo gumijaste gobe. Na isti način tudi odzvamemo barvo, v kolikor je je preveč, če gobo namakamo v okisani vodi.

Opozoriti mi je, posebno začetnice, še na to, da se slučajne napake, ki so nastale radi pomot med risanjem ali ker je vosek nepričakovano kanil na blago, ne smejo nikakor čistiti in popravljati prej, ko je delo dovršeno. Taka mesta najboljše oprezno retuširamo po končanem delu s pomočjo malega akvarelnega čopiča.

Pri opisanem načinu izdelovanja batičnih vzorcev dobimo redno ornamente, ki so v barvi svetlejši od ozadja. To je naravno, če pomislimo, da je blago sprejelo barvo vedno na onih mestih, kjer nismo risali. Ozadje pokazuje za to najtemnejšo barvo. Ker si pa želimo včasih imeti okraske na svetlem ozadju, je koristno, če spoznamo še način izdelovanja takih ornamentov.

Ta način je kaj enostaven, je pa omejen samo na ploskovne vzorce. Ko smo namreč na svilo (belo ali svetlo barvano) prenesli risbo na gori opisani način, omejimo vse narisane ploskve s pomočjo batičnega risala z voščeni potezami. Pri tem pazimo na to, da se vosek ne razširi v notranjost narisanih ploskev. Te voščene poteze tvorijo ograjo, preko katere se barva ne more razteči, če ž njo napolnimo omejene ploskve. Najmanjša odprtina pa odpira barvi pot. Zato moramo biti pri delu pozorni ter se ne smemo prenehati. Omejene ploskve pokrijemo nato poljubno z

Vzorec za batično delo s čopičem.

barvilom, ki ga prenesemo tja s čopičem. Pomisliti pa moramo, da moramo v ta namen vporabiti gostejše barve, kakor pri kopanju blaga v barvi. Tu mora namreč barva takoj postati dovolj močna, med tem, ko se pri kopanju ojači vsled daljšega ležanja v barvilu. Zato se v takem slučaju uspešno vporablajo navadne barvaste tuše (tudi razredčene s špiritom), ki imajo še to dobro svojstvo, da so kolikor toliko pralne.

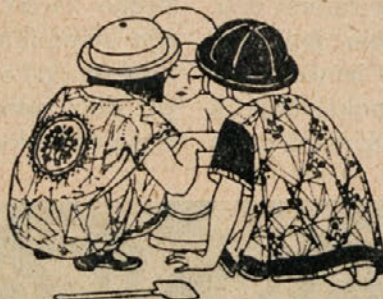
Ker je pri takih ornamentih med posameznimi barvami vedno presledek v širini potez, ki jih dela batično risalo, imajo ti ornamenti več ali manj značaj patroniranih vzorcev. Očiščenje blaga se vrši enako kakor pri navadnem batičenju z likalnikom in bencinom.

Vsi v batični tehniki izdelani ornamenti se odlikujejo predvsem po tem, da ohranijo značaj blaga, da kažejo žive in pestre barve ter da so enako lepi, če so razsvetljeni od sprednje ali od zadnje strani. Če prodira svetloba skozi blago, se sijaj barv samo še ojači. Zato se dajo taki vzorci s posebnim efektom vporabiti pri zastorih, senčnikih za svetilke in pri solnčnikih. Prav dobro učinkujejo nadalje pri vsakovrstnih dekorativnih predmetih, ki služijo v okras stanovanja in obleke.

Prinesli smo v 2. številki reprodukcijo dveh blazin, ki jih je v batični tehniki izdelala gospodična Anica Berdajsova po mojem načrtu. V današnji številki je nadalje reproduciran načrt za okrašeno obleko, ki ga je izdelala učenka Ljudmila Hrevatinova. S podobnimi okraski moremo opremiti poleg kostumov in bluz svilnate robčke, kravate, manšete in ovrtnike, trakove za klobuke itd.

Torej na delo!

V izpopolnjenju tega kratkega navodila bodi končno omenjeno, da se batična tehnika ne omejuje samo na tkanine. Tudi papir, lepenka, usnje, linolej, pergament in les tvorijo za to lepo tehniko primerno podlago. Postopanje je v vseh

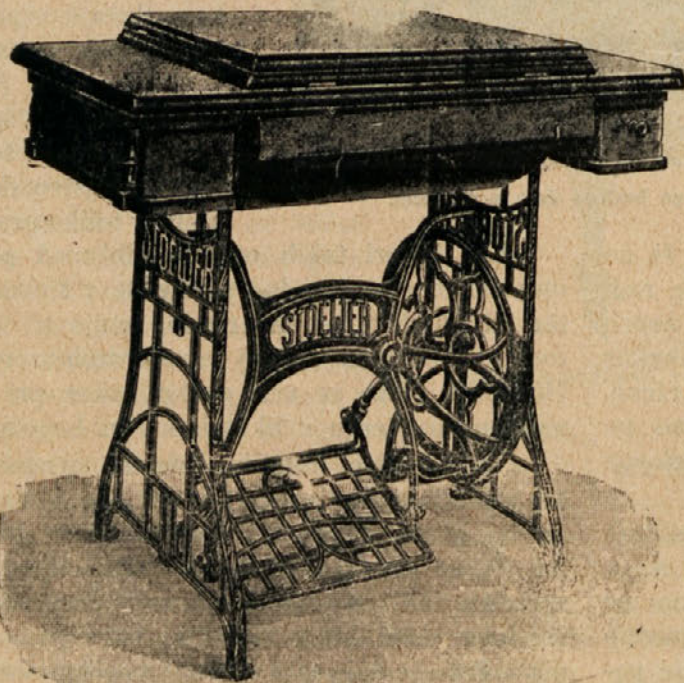
Batični vzorci.

slučajih v bistvu enako. Naravno je, da se načrt prenese na material na druge primernejše načine, ki jih pač ni treba opisati. Tudi končno izlikanje in kovanje v bencinu odpade. Vosek odstranimo navadno enostavno s tem, da ga z nožičem odpraskamo ter da risbo očedimo s krpico namočeno v bencinu. Ostanke voska včasih celo dobro učinkujejo. Če na pr. obatičimo papir, s katerim prelepimo steklo na vratih ali na oknu, povečajo ostanke voska transparentni učinek.

Na lesu vporabljammo za barvanje lesne barve ali lužila (Beize). Ostanke voska se razmažejo po celi ploskvi ter povzročajo prijetni blesk lesa.

Kdor pridobi 10 novih naročnikov, dobi pri 5. številki „Domačega Prijatelja“ lepo umetniško večbarvno sliko. Vse cenjene naročnike opozarjamo, da posamezne številke shranijo, ker bomo koncem leta poslali lepo mapo. Uprava razpošilja onim naročnikom, ki plačajo 30 Din naročnine list na lepem papirju in boljšim ovitkom. — Širite naš list!

Vlagajte Vaše prihranke v Zadržno banko.

15 letno jamstvo. Ugodni plačilni pogoji.
Brezplačen pouk.

**Najboljši
Najpopolnejši
Najelegančajši
Nad vse praktičen**

**in poleg tega najcenejši
šivalni stroj je edino le**

STOEWER

**Poleg navadnega šivanja in
šivanja s pom. aparati brez-
hibno etla (obšiva in všiva),
veze (štika), krpa (štopa),
perile in nogavice.**

**Brez vsakega preminjanja plošč in
drug. je stroj v minuti pripravljen
ali za vezenje in ravno tako hitro
zopet za navadno šivanje.**

Edina zaloga pri

LUD. BARAGA

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 6./1.

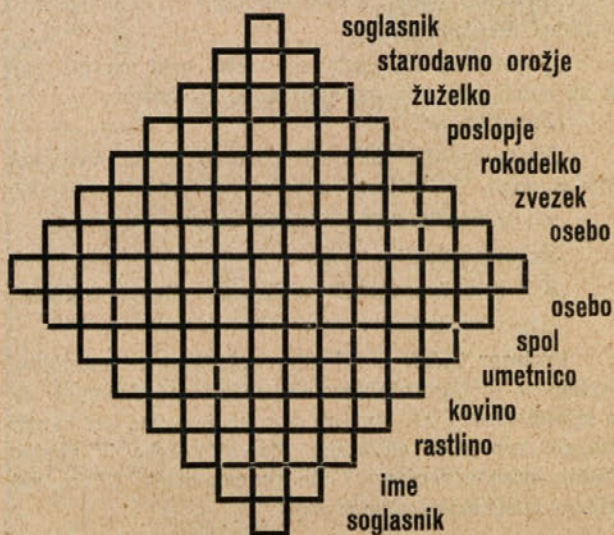
ZA NAJE MALE

Ivan Jurkovič, Ljubljana:

Demant.

Besede značijo:

Po sredi navzdol beri isto kakor po sredi vodoravno.

J. Pogačnik, Celje:

Črke v razpredelnici je tako sestaviti, da dobimo štiri besede in sicer glagol, svojilni zaimek, pridevnik in samostalnik.

š	a	a	a	t	t
d	a	a	a	r	j
m	a	p	e	e	g
l	e	e	n	č	č
t	j	j	g	i	i
o	—	—	—	—	—

Rešitev in imena rešilcev prinesemo v prihodnji številki.

Žive sence.

Parkelj.

Labod.

Postavi se pred svetiljko, skleni roki kakor kaže slika in dobiš na steni žive slike.

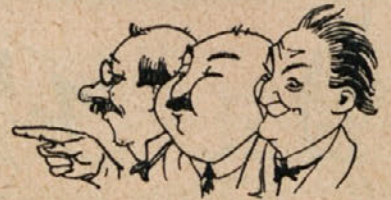
Mladim risarjem.

Napravi z eno potezo spodnjo sliko.

SMEŠNICE.

Zdravnik, ki je svojemu klijentu zabranil piti:
Toraj ste nehali piti vino?
Bolnik: Seveda — saj je pivo bolje.

Zalostna pravljica.

Princ se je napotil, da osvobodi princezinja, ki jo je v svojem brezdnu imel ujeta grd Zmaj. Sreča mu je bila mila, odpeljal je princezo na svoj kraljevski dvor ter se oženil z njo.

Po nekaj letih pa je spoznal, da ni osvobodil princeze, ampak Zmaja...

Ima posledice.

„Vaša žena se pritožuje, da ne more spati. In to ima hude posledice.“

„Da, to si lahko mislim. Kadar pridem pozno domov, je še vedno pokonci.“

V vojaški šoli.

Narednik: „Vi, regrut, kako se je imenoval oni slavni vojskovodja, ki je podjarmil skoro celi svet?“

Regrut molči.

Narednik mu pomaga: „No, Na-na-na.“

Regrut se spomni in krepko odgovori: „Narednik!“

Otroci.

„Otroci, ali ste si olupili jabolka?“

„Da, mamica.“

„Kje pa so torej lupine?“

„Te smo nato snedli.“

Inserat.

Otvoril sem novo trgovino, imam vse vrste blago, prodajam po zelo nizkih cenah. Proti takojšnjemu plačilu brezplačno.

Spomenik za dva.

Nekoč je sedel kipar Hergesch v gostilni med praškimi meščani.

„Poslušajte, mojster,“ mu reče neki mesar, „ali bi mi hoteli napraviti lep nagrobnik, ko umrem.“

„Zakaj pa ne?“

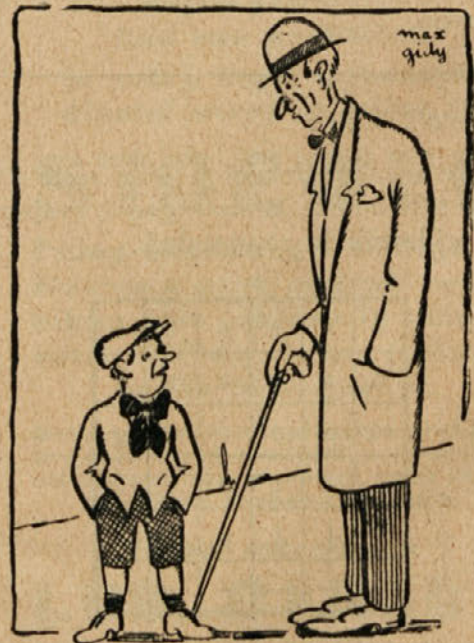
„Veste, nekako žalujočo postavo in nič več, kot spodaj napis, tu počiva mesar in poštenjak.“

„To je nemogoče!“ je izjavil odločno Hergesch.

„Zakaj pa ne?“

„Ker bi potem vsakdo mislil, da počivata tu dva.“

Profesor Židan je bil jako razmišljen in pozabljiv. Zgodilo se je (kot vsakemu razmišljenemu človeku), da je sklenil oženiti se. Na dan poroke je sedel pri svojih knjigah, kar pride služkinja: „Nevesta čaka in svatje, pojdite, gospod profesor!“ On pa zagodrnja: „Reci, naj pridejo jutri, danes nimam časa!“

Penzijonist: Tako majhen, pa že prosjačiš?
Janezek: Ali naj živim brez dela, kakor vi?

Zdravnikova pravljica.

„Nekoč nekje je mlada deklica živila
lepa vsa bila je, ko lilija je cvela.
Na tisoče že snubcev k njej hiti,
kar revica, nenadoma zbolí.
Ugibajo in tuhtajo, kako bi pomagali ji...
Tedaj pa ona reče:
„Kdor mi najlepšo stvar, najbolj dišečo
izmed vseh prinese,
ta me ozdravi — kot ženo koj me lahko
sabo nese.“

In snubci so se razkropili po dobri.
Prinesel prvi je cekinov, rubinov drugi
trelji biserov, tančice, svile in pijače
vsega sveta igrače,
vse ležalo ji je pred nogami...
Nenadoma jo močni duh omami,
v lica zarudi in hrepeneče
pogleda v kot, kjer mladec lep trepeče,
že k nji hiti, dar prelep ji daje,
cela soba se v šepetu maje;
odgrne se tančica; najlepši duh
dajal je nad vse dobri DEPA kruh.
Tako sta poročila se oba
bog naj jima vedno sreče da!“
Ko to nekoč je pravil spel zdravnik
nastal v dvorani je razkošen vik;
in vsi v Delavsko pekarno so hiteli
da bi se DEPA kruha tam najedli.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

Aleksandrova cesta 5

Ustanovljeno leta 1898

Sprejema

hranilne vloge na knjižice, te-
koči račun in jih obrestuje po
dogovoru.

Posojuje

na menice, zastavna pisma in
lombard po ugodni obrestni meri.
Delež znaša Din 50; obveza tudi
Din 50.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

je blagodejna in pravzaprav do-
brotvorna ustanova. Veliko tisoč
potrebim familijam je priskočilo
v času zadrege na pomoč. Zato
je nalaganje hranilnih vlog v
Splošno kreditno društvo po-
moč potrebnim

PARKETE

HRASTOVE ALI BUKOVE

dobavlja in poklada v vsaki množini

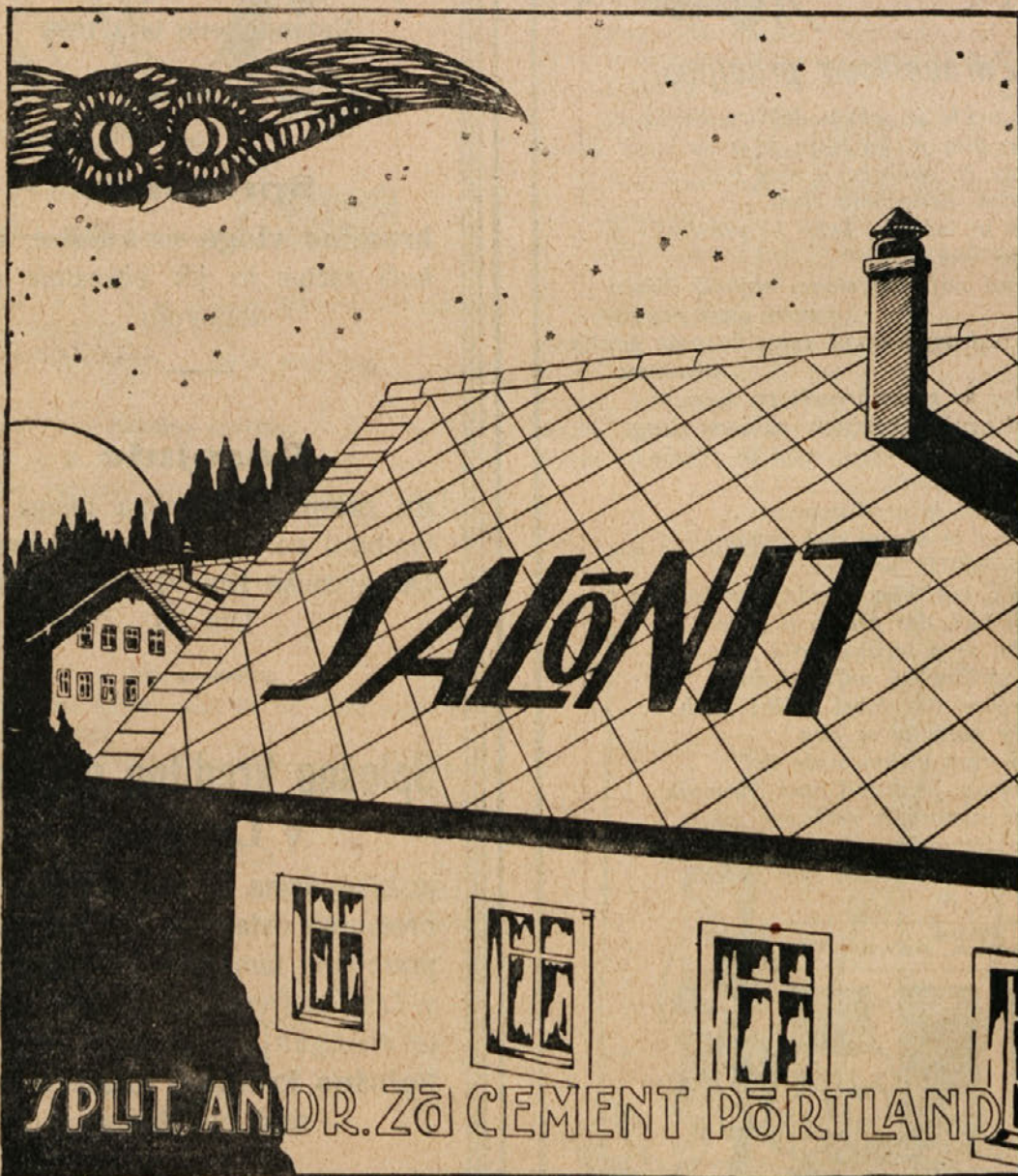
ANTON BOKAL

LJUBLJANA, SLOMŠKOVA UL. 19.

POPRAVLJA IN STRUŽI TER
LIKA TUDI STARE PARKETE

DELO TOČNO IN SOLIDNO.
CENE ZMERNE.

Valovite azbestne plošče „Salonit“.

Z azbestnim škrljajem dosežemo trpežno in lahko streho.

Viažne stene obložimo z azbestnimi ploščami.

SPLIT. AN. DR. ZŌ CEMENT PŌRTLAND

Ljubljana, Masarykova cesta števil. 11.

„OBNOVA“ GRADBENA DRUŽBA Z O. Z.

Edino zastopstvo v kraljevini S. H. S. za

„HERAKLIT“

to je gradbeni material, obstoječ iz okamenele lesne volne.

Posebno priporočljiv za

nazidke, prizidke, manzarde, medstene; za vile, delavske hiše in planinske kočice.

Najprimernejše sredstvo za vzidavo podstrešnih stanovanj v stare hiše.

Dobava se: v obliki 1 m velikih plošč razne debeline, za postavljanje sten in za izolacijo ali kot surovi material za tlačenje sten.

PREDNOSTI. Lahkota: 1 kub. m tehta samo kg 350, 1 kub. m opeke kg 1670. — Izolira proti mrazu, toploti in zvoku mnogokrat bolje kakor vsako drugo sredstvo. — Ognjevarnost je ista kakor pri opeki; zavarovalne premije kakor za zgradbe iz opeke. Brza in enostavna izvršitev: vila je popolnoma dovršena in suha v 90 dneh. — Cenenost: 20 do 30% prihranka pri stavbenih stroških. — Kemična sestava prepreči zarejo mrčesa, kakor pojavo gnilobe in gob.

TEHNIČNI BIRO ARH. IVAN ZUPAN

Izvršuje načrte vsakojakih zgradb, zunanjo in notranjo arhitekturo, interijerje, proračune; stavbno vodstvo, strokovna mnenja, dekoracije i. t. d.

LJUBLJANA, Gradišče štev. 13.

Napake, storjene pri projektiranju in gradnji stanovanjskih hiš, gospodarskih in tvorničkih poslopij imajo dalekosežne posledice. V večini slučajev jih ni mogoče več popraviti. Eventuelne naknadne preureditve prostorov so zvezane z visokimi stroški.

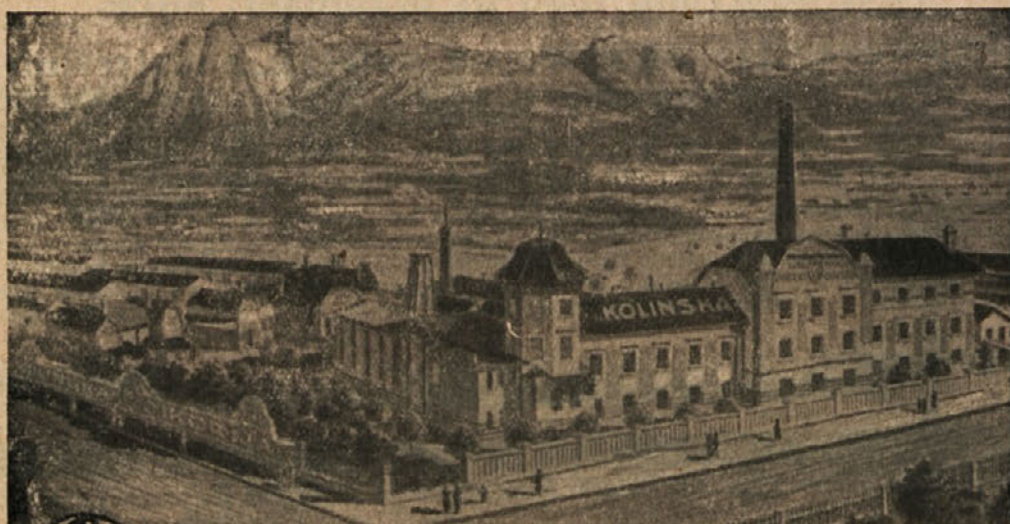
Zato se obrnite predno projektirate in gradite na nepristranskega tehnika, ki Vam bo stal z nasvetom na strani in bo štetil Vaše interese. Nasveti stavbnega podjetnika ne morejo biti za Vas v vsakem slučaju merodajni, ker je podjetnik primoran kriti predvsem svoje lastne interese.

S tehničnim zastopstvom zvezani stroški so minimalni v primeri s tem, kar si lahko v vsakem slučaju prihranite na gradbenih stroških, poznejših popravilih, preureditvah itd., če so načrti racionalno zasnovani in je tudi stavba tehnično brezhibna. Zato se obračajte pismeno ali ustmeno na edino tehnično pisarno te vrste, ki sama nima interesa na izvršitvi gradbenih in drugih profesionalnih del, ker šteti v vsakem slučaju le stavbnega gospodarja. Izkoristite naše dolgoletne izkušnje v tehničnem pravnem oziru in nam sporočite Vaš cenj. naslov, da Vam moremo staviti podrobno oferto.

Priporočamo

Kolinsko cikorijo

izdaten in prvovrsten pridatek za kavo!

KOLINSKA TVORNICA ŽIVEŽA D. LJUBLJANA

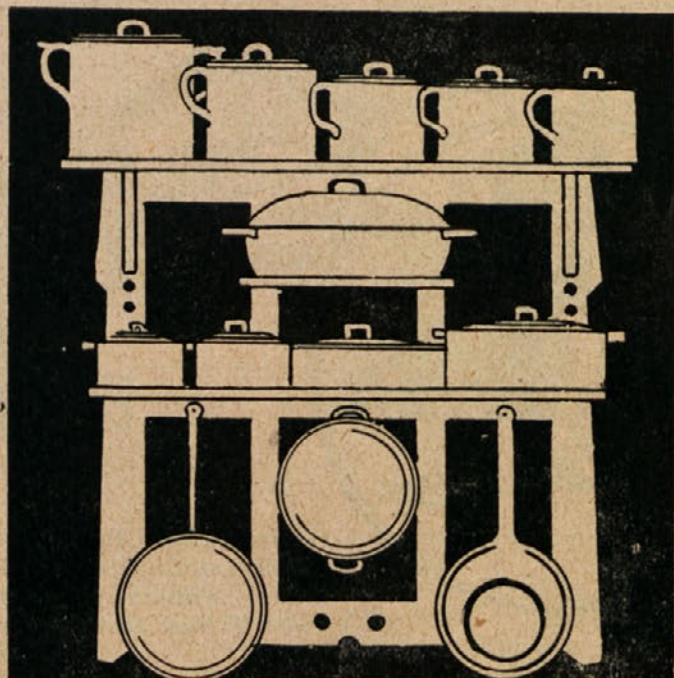
Kolinska tovarna hranil, d. d. Ljubljana.

Tovarna obstoja od leta 1909 in je domače podjetje, osnovano z domačim kapitalom. Tovarna ima že nekaj let sem popolnoma nove moderne stroje in stalno zaposluje 80 — 100 delavnih moči. Letna kapaciteta tovarne znaša do 150 vagonov, izdeluje pa cikorijske, figove in razne žitne vrste kavinih pridatkov.

Kolinske kavine primesi se izdelujejo iz najboljših snovi in so priznane kot zelo zdrav pridatek h kavi, ki kavo pocenjuje in zboljšuje.

Temu agilnemu in solidnemu domačemu podjetju moremo samo še želeli, da se njegov glavni izdelek, prvovrstna **Kolinska cikorija**, uvede in priljubi ne samo v vsaki meščanski hiši, temveč tudi v vseh delavskih in v najbolj oddaljenih kmečkih družinah.

„JUGOMETALIJA“ D. Z O. Z. LJUBLJANA.

Izdeluje vse vrste
pločevinaste izdelke,
specijalno
kuhinjsko posodo
iz bakra in bakroaluminija.

Zahtevajte ponudbe in videli
boste, da so cene nad vse
konkurenčne in izvršba so-
lidna.

PROJA DIŠAVE

Zapomni si, da upo-
rabljam samo dišave
z znamko „PROJA“,
ki so z jamčeno pri-
stne, dobre in čiste.

Ako kuhaš, Proja kavo boš imela deco zdravo zato zahtevaj jo povsod da Ti boš zdrava in Tvoj rod;

Pri slabi prebavi

ŽELODCA

zaprtnju telesa, napihovanju črev, slabotnem delovanju črev, hemo-roidih, arteriosklerozi, obolenju urinove kisline (Harnsäure), fu-runkulih, izpuščajih
i. t. d.
deluje izborno
kri osvežujoči in kri čistilni

PLANINKA

zdravilni čaj

- ker 1. raztopi tuje snovi v človeškem telesu
2. jih odpravlja iz telesa in
3. ojači ter obnovi ves organizem.

„PLANINKA“ zdravilni čaj se dobi v vseh lekarnah, kjer ga pa ne bi dobili, vpošljite Din 20.— (tudi v znamkah) na lekarno

Ph. Mr. L. BAHOVEC
Ljubljana (101), Kongresni trg

nakar se Vam dopošlje 1 paket originalnega Planinka čaja brez daljnih stroškov.

Važno! Odklanjajte vse drugo in zahtevajte izrecno le originalni lekarnar Bahovec „Planinka“ zdravilni čaj.

Cena za kraljevino S. H. S.
Din 20.—